

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

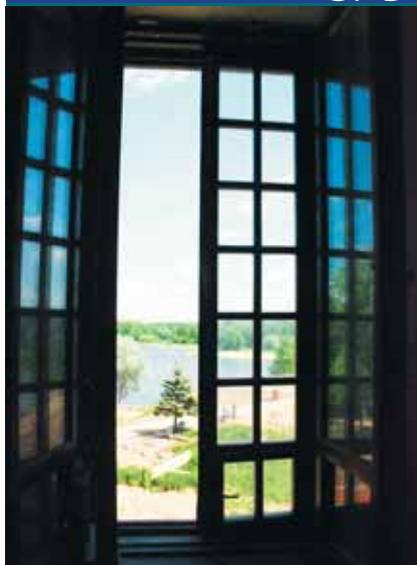
WWW.KIMPRESS.BY

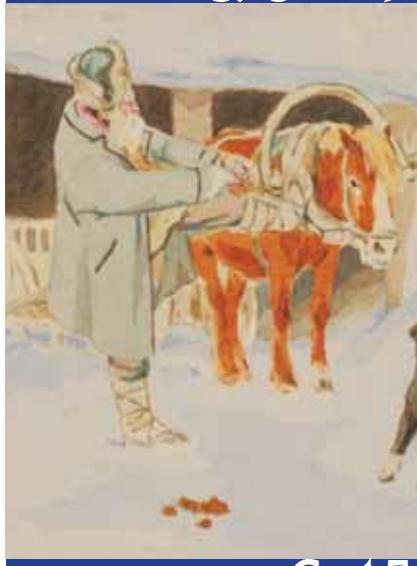
С. 5

С. 3

С. 8 — 9

С. 15

БЕЛАРУСЬ-АРТ ПРЭЗЕНТУЕЦЦА Ў ВЕНЕЦЫІ

НА 54-М ВЕНЕЦЫЯНСКІМ
БІЕНАЛЕ, ЯКІ РАСПАЧНЕЦЦА
1 ЧЭРВЕНЯ, ДЗЯКУЮЧЫ
ІНІЦЫЯТЫВЕ І ФІНАНСАВАЙ
ПАДТРЫМЦЫ МІНІСТЭРСТВА
КУЛЬТУРЫ НАШАЙ КРАІНЫ
ЎПЕРШЫНЮ АДКРЫЕЦЦА
НАЦЫЯНАЛЬНЫ ПАВІЛЬЁН
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

С. 10 — 11

Фота Юрыя ІВАНОВА

На здымку:
куратар Нацыянальнага павільёна Рэспублікі
Беларусь на Венецыянскім біенале, рэктар
Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў
Міхаіл Баразна перад ад'ездам
на знакаміты форум.

Беларусь — Казахстан: і культурны складнік супрацоўніцтва

Як вядома, на гэтым тыдні адбыўся афіцыйны трохдзённы візіт Прэзідэнта нашай краіны **Аляксандра Лукашэнкі ў Казахстан**. Глава беларускай дзяржавы правёў перамовы з Прэзідэнтам Казахстана **Нарсултанам Назарбаевым**, па выніках якіх падпісаны сумесная заява кіраўнікоў дзяржаў і шэраг двухбаковых пагадненняў.

У апошні дзень візіту, 25 мая, Аляксандр Лукашэнка ўсклаў кветкі да ману-

мента “Абаронцам Айчыны” ў Астане, а таксама сустрэўся з прафесарска-выкладчыцкім складам і студэнтамі Еўразійскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Л.М. Гумілёва.

Год ад года мацнеюць і культурныя сувязі паміж нашай краінай і Казахстанам. Пра некаторыя праекты даведаўся карэспандэнт “К” у Пасольстве Рэспублікі Казахстан у Рэспубліцы Беларусь.

— Нашы калектывы — пастаянныя ўдзельнікі міжнароднага фестывалю дзіцячай творчасці “Залатая пчолка”, — зазначыў у гутарцы саветнік Пасольства Кадыр Касабулатаў. — Сёлета на гэтым мерапрыемстве выступаць артысты з гарадоў Усць-Каменогорск і

Атырау. Таксама будзем удзельнічаць у “Славянскім базары ў Віцебску”, “Лістападзе”, іншых знакавых міжнародных форумах, што ладзяцца на Беларусі. Літаральна днямі з друку выйшла кніга вядомага казахскага пісьменніка Абая Кунанбаева ў перакладзе на беларускую мову пад назвай “Стэпавая прастора”. У хуткім часе будзе арганізавана прэзентацыя гэтага выдання. А ўжо на пачатку чэрвеня ў Мінску адбудзецца канцэрт артыстаў казахскай і беларускай эстрады, прысвечаны 20-й гадавіне абвешчання Незалежнасці Рэспублікі Казахстан і адкрыццю Ганаровага консульства Рэспублікі Казахстан у Беларусі.

Адрасная падтрымка талентаў

На фінансаванне расходаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі ў 2011 годзе выдзелена **Br1,1 млрд**. Адназначнае распараджэнне **Аляксандр Лукашэнка падпісаў 20 мая**.

Гэтыя сродкі будуць накіраваны на матэрыяльнае заахвочванне лепшых прадстаўнікоў таленавітай моладзі, арганізацыю і правядзенне міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў, выставак, іншых мерапрыемстваў па вывядзенні і прапагандзе творчасці мала-

дых талентаў, набыццё музычных інструментаў, сцэнічных касцюмаў, матэрыялаў, абсталявання для заняткаў мастацкай творчасцю і іншыя мэты, звязаныя з пошукам, прафесійнай падрыхтоўкай і ўдасканаленнем майстэрства юных талентаў.

Аляксандр Лукашэнка таксама зацвердзіў рашэнне Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі аб выдзяленні Br154,92 млн. са сродкаў фонду на выплату прэміі, гранд-прэміі і стыпендыяў юных талентаў.

дапамогі навучэнцам, набыццё сцэнічных касцюмаў, музычных інструментаў, накіраванне студэнтаў і магiстрантаў на стажыроўкі ў ВНУ Расійскай Федэрацыі.

Прынятае рашэнне дасць магчымасць забяспечыць адрасную дзяржаўную падтрымку адоранай моладзі, стварыць спрыяльныя ўмовы для пошуку, станаўлення і развіцця юных талентаў.

**Паводле паведамлення
Прэс-службы
Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь**

Пра Багдановіча

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь **Павел Латушка прыняў удзел ва ўрачыстасцях з нагоды Дня памяці Максіма Багдановіча 25 мая**.

Міністр ды іншыя ўдзельнікі падзеі ўсклалі кветкі да помніка класіку ля Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета краіны. Павел Латушка сказаў у сваім слове, якую вялікую вагу маюць для яго вершы паэта. Паэтычная імпрэза “Скрозь памяць далёкіх гадоў”

аб’яднала тут жа паэтаў і празаікаў краіны, якія таксама агучылі вершаваныя радкі класіка. А крыху пазней у саборы Святых Пятра і Паўла адбылася памінальная служба па паэце.

У гэты дзень ахвотныя маглі без білетаў наведаць экспазіцыю Літаратурнага музея М.Багдановіча і стаць удзельнікамі вандроўкі ў “Краіну светлага суму”. Па словах арганізатараў, гэта было не традыцыйнае выступленне музейчыкаў перад публікай, а інтэрактыўная імпрэза, пад час якой гледачы даведліся пра асноўныя падзеі ў жыцці Багдановіча.

Сяброўства з аншлагам

“К” паведамляла ўжо, што з 19 па 22 мая ў **Арменіі прайшлі Дні культуры Беларусі**. Першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь **Уладзімір Карачэўскі паведаміў “К”**, што запланаваную праграму творчых і міжведамасных стасункаў наша дэлегацыя паспяхова выканалі.

— Паміж двума міністэрствамі культуры падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве на 2011 — 2013 гады. Вялікай папулярнасцю карысталіся нашы мастацкія стужкі “Анастасія Слуцкая”, “Масакра”, “Рыжык у Залюстэрэчы” і іншыя. Беларускія кінадакументалісты былі запрошаны на Армянскае тэлебачанне.

З не меншымі аншлагамі ў Музеі народнай творчасці прайшлі выступленні і майстар-класы беларускіх майстроў: ганчароў, ткачоў, саломкапляцельшчы-

каў... Музей сучаснага выяўленчага мастацтва Беларусі прадставіў экспазіцыю “Ювелірыка”, дзе можна было пабачыць творы з эмалі і ювелірныя ўпрыгожанні.

Па словах Уладзіміра Карачэўскага, пасля выступленняў вакальнай групы “Чысты голас”, акардэаніста Ігара Квашэвіча і Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі гледачы выказвалі самую шчырую падзяку. “Чысты голас” атрымаў прапанову аб гастролях у Арменіі.

Выступленні нашых творцаў, адначасна, адбыліся не толькі ў Ерване, але і ў рэгіёнах гасціннай рэспублікі.

Гомель — Культурная сталіца Беларусі і СНД-2011

Ды яшчэ і кінафестываль...

Культурная сталіца здзіўляе насычанасцю і яркасцю мерапрыемстваў. Па словах намесніка начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама **Вольгі Антоненка**, май запомніўся **гамельчанам няспынная чарадой канцэртаў і выставак, што прэзентавалі беларускае мастацтва ў розных жанрах**.

Не менш дынамічным у творчым плане абяцае быць і чэрвень. Звернемся да “сталічнай афішы”, што анансуе мерапрыемствы на пачатку лета.

У Гомелі запланавана выступленне салістаў Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь, канцэрт з удзелам выканаўцаў Вялікага тэатра Расіі. Працуе ўжо выстаўка сучаснага выяўленчага мастацтва “Belart.by. Маладыя мастакі Беларусі”. З Санкт-Пецярбурга чакаюць экспазіцыю “Перадзвіжнікі XXI стагоддзя”.

На гастролях у Гомель збіраецца Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр. У планах — і паказ спектакляў Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага. Мяркуецца, што ў чэрвені пройдзе кінафестываль лепшых дзіцячых мультфільмаў краін СНД.

Паводле інфармацыі Міністэрства культуры Беларусі, цягам лета гамельчан чакае шмат культурных падзей, а ўвосень, з 15 па 18 верасня, адбудзецца VI Міжнародны фестываль харэаграфічнага мастацтва “Сожскі карагод”.

22 чэрвеня — 70 гадоў з дня пачатку Вялікай Айчыннай вайны

З 25 па 27 мая ў Мінску праходзіла міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Беларусь: гісторыя і сучаснасць”.

Праз гісторыю да сучаснасці

Арганізатары яе — Міністэрства культуры краіны, Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Акадэмія кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, Нацыянальная бібліятэка, Расійскі цэнтр навукі і культуры.

Канферэнцыя была прысвечана пытанням інтэрпрэтацыі новых навуковых даследаванняў у музейнай экспазіцыях і пераёмнасці гістарычнай памяці, гістарычным аспектам дзяржаўнага кіравання, фарміравання гістарычнай свядомасці. У яе рабоце паўдзельнічала звыш 60 прадстаўнікоў з Беларусі і сямі краін свету.

У прывітальным слове, якое даслаў удзельнікам канферэнцыі міністр культуры краіны Павел Латушка, адзначаліся, у прыватнасці, важнасць і актуальнасць дадзенага мерапрыемства і тых тэм, што на ім узнімаюцца, а таксама тая вялікая праца, якую робіць дзяржава ў справе музейна-культурна-навукова-гістарычнай і гісторыка-культурна-памяці. Пацвярдзеным гэтай вялікай працы, па словах кіраўніка Міністэрства, з’яўляецца і ўзвядзенне новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, які будзе адпавядаць самым сучасным патрабаванням у музейнай дзейнасці.

Таксама пад час адкрыцця мерапрыемства адбылася ўрачыстая перадача Беларускаму дзяржаўнаму музею гісторыі Вялікай Айчыннай вайны копіі сцяга Перамогі — менавіта таго, які быў усталяваны савецкімі воінамі на берлінскім Рэйхстагу вясной 1945 года. Арыгінал яго захоўваецца ў Цэнтральным музеі Узброеных Сіл у Маскве.

— Я лічу вельмі сімвалічным тое, — зазначыў дырэктар нашага музея Сяргей Азаронак, — што перадача копіі сцяга адбываецца напярэдадні 70-й гадавіны пачатку Вялікай Айчыннай. Гэта сцяг нашай агульнай Перамогі. Яго выстаўяць у Зале Перамогі нашага музея, і, безумоўна, ён будзе лічыцца найголюнейшым прадметам экспазіцыі...

Цягам трох дзён працы канферэнцыі яе ўдзельнікі правялі работу чатырох секцый, на якіх заслухалі і абмеркавалі навуковыя даклады, зладзілі майстар-клас па праектаванні музейных экспазіцый, “круглы стол” і прэс-канферэнцыю. У рамках падзеі 26 мая адбылося першае пасяджэнне Вучонага савета Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, дзе вядомыя беларускія навукоўцы і кіраўнікі шэрагу буйных музеяў нашай краіны і Расіі абмеркавалі актуальныя праблемы па перспектывах развіцця гэтай знакавай установы.

У Брэсцкай крэпасці

22 чэрвеня, у дзень 70-годдзя з дня пачатку Вялікай Айчыннай вайны, у Брэсцкай крэпасці запланаваны шэраг знакавых мерапрыемстваў.

Як паведаміў карэспандэнту “К” дырэктар Мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць — герой” Валерый Губарэнка, 22 чэрвеня на тэрыторыі ўстаноў адбудзецца ўскладанне кветак да Вечнага агню, пройдучы мітынг і ўрачысты канцэрт, прысвечаны абаронцам Брэста. Чакаюць і высокіх гасцей з Беларусі і замежжа.

Таксама ў гэты дзень запланавана адкрыццё новай скульптурнай кампазіцыі, прысвечанай воінам 9-й пагранічнай заставы, якія абаранялі Брэсцкую крэпасць пад камандаваннем лейтэнанта Андрэя Кіжаватава.

Часткі будучага помніка цяпер адліваюць на ліцейным участку ўнітарнага прадпрыемства “Скульптурны камбінат” Беларускага саюза мастакоў у пасёлку Сосны. І там жа, у Соснах, цяпер пастаянна бывае вядомы беларускі скульптар Валянцін Занковіч, паводле праекта якога і ствараецца помнік пагранічнікам. Па яго словах, асноўныя работы над скульптурнай кампазіцыяй амаль завершаны, і ўжо на наступным тыдні помнік па частках будзе дастаўлены з Мінска ў Брэст, дзе і распачнуцца работы па яго ўстаноўцы.

Ю.Ч.

Акцыя Памяці

Да 70-й гадавіны з дня пачатку Вялікай Айчыннай вайны ва ўсіх абласцях нашай краіны распачаліся мерапрыемствы, накіраваныя на патрыятычнае выхаванне моладзі. Адною з самых буйных стала акцыя “Ніхто не забыты”.

агну на плошчы Перамогі. Пасля яго ўдзельнікі выправіліся ў вёску Скаброўка Пухавіцкага раёна: менавіта тут у гады вайны фашысты арганізавалі дзіцячы лагер па заборы крыві і правядзенні медыцынскіх эксперыментаў, дзе замучылі больш за паўтары тысячы дзяцей ва ўзросце ад 6 да 12 гадоў.

Як паведамілі карэспандэнту “К” у Цэнтральным камітэце Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі, яна стартавала 20 мая і завершыцца 3 ліпеня. У акцыі прымаюць удзел ветэраны Вялікай Айчыннай, школьнікі, студэнты, актывісты БРСМ сумесна з Беларускай саюзам афіцэраў і ДТСаАФ.

Пачатак акцыі адбыўся ў фармаце ўрачыстага мітыngu каля Вечнага

Наступны пункт — самі Пухавічы, дзе знаходзіцца месца пахавання воінаў Чырвонай Арміі і партызанаў, а пасля — урочышча Борулаў Чэрвенскага раёна — брацкая магіла больш чым 350 байцоў партызанскай брыгады “Полымя”. Сумесна са сведкамі ваенных падзей дзеці, падлеткі і студэнты правядуць Вахты Памяці каля мемарыялаў, арганізуюць паходы. А на Дзень Незалежнасці ўдзельнікі акцыі аддадуць салют пераможцам у сталіцы.

Гасцей Нясвіжа ў ліпені чакае цуд!

Эксплуатацыя не шкодзіць рэстаўрацыі

У мінулым нумары мы праанансавалі наш сённяшні аповед пра тыя вышыні, якія пазатпа “бярэць” спецыялісты, што ўдзельнічаюць у праекце адраджэння колішняй рэзідэнцыі Радзівілаў у Нясвіжы. Гэтымі днямі там ужо завяршаюцца будаўнічыя работы. З пачатку ліпеня наведвальнікі-турысты ўпершыню з “санаторскіх” часоў у біяграфіі гістарычнага помніка здолеюць агледзець палацавы комплекс амаль цалкам — і, натуральна, яго не пазнаюць!

Да таго ж, там можна будзе падсілкавацца, выпіць кавы і нават “загасцяваць”.

Пра другую чаргу глабальнага рэстаўрацыйнага праекта распавёў намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар КУРАШ, якога карэспандэнт “К” заспеў адразу па вяртанні з чарговай рабочай паездкі ў Нясвіж.

— Агульнабудаўнічыя работы на гэтым аб’екце ўжо, бадай, скончаны. Цяпер ідзе выпраўленне розных дробных недаробак: штосьці трэба падфарбаваць, дзесьці атрымаўся скол... А вось у рэстаўратараў спраў яшчэ вельмі шмат, і працуюць яны ў дзве змены. Агулам у аднаўленні інтэр’ераў рэзідэнцыі задзейнічана каля 60 высакласных спецыялістаў, а дапамагаюць ім студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Мы разумеем, што высокамастацкая праца з ляпнінай, пазалотай, роспісамі — вельмі складаная, яна патрабуе шмат часу і скрупулёзнай увагі. “Штурмаўшчына” і аўрал тут катэгарычна неметазгодныя. Таму рэстаўратары прадоўжаць сваю працу ў капліцы, Залатой зале, на параднай лесвіцы ды іншых памяшканнях комплексу, а турыстам, спадзяюся, будзе цікава ўвачавідкі паназіраць за адраджэннем даўніны.

Ці не перашкодзіць такое сусветства абодвум бакам?

— Ні ў якім выпадку! Як сведчыць сусветная практыка, эксплуатацыя не шкодзіць рэстаўрацыі. Скажам, у Кельнскім саборы ўвесь час нешта рэстаўруюць, і турыстаў гэта зусім не бянтэжыць. Важна толькі адгарадзіць тэрыторыю работ стужкай.

Аднаўленне Нясвіжскага замка — добрая нагода для спецыялістаў “дыягностыкі” стану нашай рэстаўрацыі. Якія высновы можна зрабіць на гэты конт?

— Работы ў Нясвіжы засведчылі, што ў нас захавалася рэстаўрацыйная школа, і, адзначу, яна сябе зарэкамендала. Дарэчы, такую ацэнку зрабілі і высокакваліфікаваныя эксперты UNESCO, якія прыязджалі ў Нясвіж летась. Яны ўважліва азнаёміліся не толькі з ходам выканання работ, але і з праектнай дакумен-

тацыяй, абышлі, мусіць, усе сутарэнні ды гарышчы. І, у выніку, мы атрымалі станоўчую ацэнку.

Дарэчы, напрыканцы мінулага года канчаткова вырашылася і спрэчнае пытанне з мостам, што ў свой час узнімалася ў друку. Эксперты з Польшчы, якія спецыялізуюцца менавіта па гэтай тэматыцы, высока ацанілі зробленую працу, нават адзначыўшы, што мы трохі “перастараліся”, умацаваўшы мост жалезабетонай плітой. Але гэтыя захады — непазбежныя. Ад пачатку мост быў разлічаны на карэты, а паводле сучасных нарматываў, ён павінен вытрымаць аўтамабіль грузавы вагі каля 11 тон. Прычым гэтыя патрабаванні цалкам матываваныя: прыкладна столькі важыць пажарная машына, загрузаная вадой. Зрэшты, ніхто з турыстаў тую пліту на свае вочы не ўбачыць: знешні выгляд моста абсалютна такі самы, як і быў раней.

Самым спрэчным аспектам рэстаўрацыі стала завяршэнне адной з вежаў...

— У свой час архітэктар, які яе праектаваў, памылкова інтэрпрэтаваў гра-

вюру Макоўскага, і тая памылка была выяўлена ўжо пасля таго, як будаўнікі ўвасобілі праект у жыццё. Навукова-метадычная рада зрабіла выснову, што завяршэнне вежы не адпавядае гістарычнаму абліччу помніка і рэкамендала змяніць яго пад час наступнай рэканструкцыі. Плануем, што так яно і будзе зроблена ўжо неўзабаве.

Самае складанае ў дадзеным выпадку — гэта тое, што завяршэнне вежаў з’яўляецца маналітнай канструкцыяй, і работы там могуць змяніць яе нясуцця зольнасці. Таму канструктары сёння распрацоўваюць тэхнічныя варыянты ажыццяўлення рашэння Рады.

Паколькі было вырашана не выкарыстоўваць для фінансавання гэтых работ бюджэтныя сродкі, мы плануем звярнуцца да патэнцыйных мецэнатаў. Грошай трэба — каля 250 мільёнаў рублёў, і я думаю, што патрэбную суму нам удалося сабраць.

Апрача адметнасцей, у Нясвіжскай рэзідэнцыі з’явіцца таксама і аб’екты інфраструктуры. Наколькі удала яны ўпішуцца ў гістарычны ландшафт?

— Гатэль на 29 нумароў размесціцца ў былой радзівілаўскай стайні. Але, у той самы час, кліентам забяспечаны поўны камфорт. Не на “пяць зорак”, як у Мірскім замку, але затое з больш даступнасцю для шараговых турыстаў коштамі. У ліпені запрадуе і рэстаран. Конкурс сярод патэнцыйных інвестараў ужо праведзены, і яго выйграў той прадпрыемальнік, які стварыў кавярню ля муроў Мірскага замка.

Турыстычныя фірмы ды ўсе ахвотныя, напэўна, з нецярплівасцю чакаюць анонса: што новага змогуць убачыць у Нясвіжы іх кліенты ў ліпені?

— Паўднёвую галерэю, Гетманскую залу, капліцу... Усяго не пералічыць! Прычым у інтэр’ерах палаца ўжо адноўлены печы, каміны, ляпніна на столі... Мясцовыя ўлады добраўпарадкоўваюць парк. Так, для аднаўлення ўсёй яго велічы Радзівілаўскіх часоў нам яшчэ трэба працаваць ды працаваць, але, дзякуючы высілкам Нясвіжскага райвыканкама, шпачыры ў летнюю спёку стануць куды больш прыемнымі.

Я бываю ў Нясвіжскім палацы па некалькі разоў на тыдзень і бачу нараджэнне гэтага хараста ў працэсе, таму ўжо да яго прызвычаюся. А вось для тых наведвальнікаў, якія трапяць туды ўпершыню, убачанае, напэўна, стане сапраўдным цудам.

Ілля СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА

“Візуальны рэпартаж” аб ходзе рэстаўрацыі — на стар. 8 — 9.

Канцэпт “Аіды”

Сёлетняя оперная вясна завяршыцца грандыёзнай прэм’ерай: 30 і 31 мая на сцэне нашага Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра мы ўбачым “Аіду” Дж.Вердзі. Нечаканасцю цяперашняга спектакля стане тое, што ў якасці “мастака-сцэнографа” выступіць... творчасць Яўгена Чамадурава: майстар даўно ўжо пайшоў ад нас, але ягоныя эскізы да “Аіды” ў розных тэатрах натхнілі нашу пастановачную групу. Рэжысёрам выступае Міхаіл Панджавідзэ, дырыжорам — Вячаслаў ВОЛІЧ, які і распавёў “К” пра тонкасці пастановкі.

— Мне вельмі даспадобы словы майго нямецкага калегі Ральфа Вайкерта, з якім наш тэатр неаднойчы супрацоўнічаў на міжнародных фестывалях: “Дырыжор — гэта адвакат кампазітара”. Я таксама крыху “падпрацоўваю” адвакатам. Рэжысёр, вядома, бачыць усё па-свойму, у гэтым — ягонае прызначэнне, але ён таксама — чалавек музычны. Таму, калі і ўзнікаюць дыскусіі, дык намагаемся прыслухоўвацца адно да аднаго. І вельмі рады, што да нас прыязджаў Паўла Дэнапалі: педагог па вакале, мове, інтэрпрэтацый італьянскай опернай класіцы — усё ў адной асобе. Ён займаўся з нашымі салістамі італьянскім вымаўленнем, фразіроўкай, вакальным дыханнем, і праз два тыдні такой працы іх было не пазнаць! Гэта практыка ўсіх сусветных тэатральных лідараў — запрашаць носьбітаў мовы і культуры, каб тыя адкрывалі трупы ўсе тонкасці будучай пастановкі. А тым больш, такой найскладанай, як “Аіда”. Гэта “лакмусавая паперка” для артыстаў! Я супрацоўнічаў з двума турэцкімі опернымі тэатрамі, і ніводны з іх за гэты твор не браўся. Бо ў ім ва ўсіх выканаўцаў нагрузка — як у вялікім спорце. А да ўсяго — вялізнае эмацыйнае напружанне. Але ў кожнага з нас ёсць і сваё “запаветнае” стаў-

ленне і да самой оперы, і да цяперашняй пастановкі. “Аіда” з яе надзвычай шчаслівым лёсам і сапраўдным трыумфам, што суправаджаў яе ўжо з першага паказу, быццам адцяняе лёс самога Вердзі. Бо ў кампазітара, насамрэч, былі і жудасныя жыццёвыя трагедыі, і непаразуменні з боку тагачаснай музычнай грамадскасці, і ўсялякія іранічныя напады: на аркестр у ролі “вялікай гітары”, на надта закручаныя, забытыя лібрэта, пазбаўленыя логікі. А тыя “войны”, што аб’яўлялі яму прыхільнікі Вагнера! Але Вердзі літаральна да апошніх сваіх дзён не спыняўся ў кампазітарскім развіцці. І быццам вучыць гэтаму ўсіх нас.

З “Аідай” шмат звязана і ў нашай нацыянальнай музычнай культуры. Была пастановка, якая стала рэкордам “доўгажыццёва” ў нашым тэатры, ажыццяўляла сапраўдную легенду беларускай оперы — шыкоўная спявачка, а пазней рэжысёр і мастак кіраў-

нік тэатра Ларыса Александровская, чьё імя носіць цяпер наша Камерная зала. Цяперашні ж спектакль — гэта яшчэ і “паднашэнне” мастаку Яўгену Чамадураву. Аляксандр Касцючка ў памяць пра свайго педагога стварыў кампільцыю з яго сцэнаграфічных работ, і гэта, вядома, паўпальвала на іншыя складнікі спектакля, найперш — на рэжысёрскую канцэпцыю. Для мяне ж гэтая пастановка — яшчэ і даніна памяці генадзю Праватару. Такага радка-прысвячэння не будзе ў афішы, для мяне гэта — штосьці глыбока асабістае. Але генадзь Панцеляімонавіч быў маім настаўнікам, я добра памятаю яго інтэрпрэтацыю “Аіды”. Паўтарыць яе немагчыма — як і ўсё, што рабіў Праватараў. Але тым больш натхнення гэта выклікае! Мы яшчэ пакуль не ўцямілі, які гэта быў падарунак для нашай нацыянальнай культуры — прыезд у Мінск таго выдатнага дырыжора папраўдзе сусветнага маштабу. Але, трэба спадзявацца, сапраўднае ацэнка ягонага ўнёску ў беларускае музычнае мастацтва яшчэ наперадзе, бо вялікае папраўдзе бачыцца на адлегласці. Пакуль жа — запрашаем на прэм’еру!

Н.Б.
На здымках: Вячаслаў Воліч і фрагмент дэкарацыі да “Аіды”.

Бронзавы Шапэн у Акадэміі музыкі

Бронзавы бюст Фрыдэрыка Шапэна быў падараны Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Міністэрствам культуры і нацыянальнай спадчыны Польшчы і Пасольствам Рэспублікі Польшчы ў Рэспубліцы Беларусь.

чам амаль 140 гадоў таму паводле пасмротнай маскі Шапэна і яго партрэтаў. Цяперашнюю копію выканаў Эрык Стэнпнеўскі. Такое ж узнаўленне твора было ўсталявана ў Парыжы, дзе Шапэн, як вядома, пражыў частку жыцця.

Скульптурнае аблічча вытанчанага кампазітара-романтыка — не зусім звычайнае. За-

Урачыстая цырымонія перадачы падарунка стала рэхам леташніх святкаванняў 200-годдзя з дня нараджэння слаўтага польскага класіка. Гасцямі БДАМ сталі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Польшчы ў Беларусі Лешак Шарэпка і яго калегі, прадстаўнікі Міністэрства культуры Беларусі, дырэктар Польскага Інстытута ў Мінску Пётр Казакевіч, старшыня Кракаўскага аддзялення Саюза польскіх кампазітараў, прафесар Ежы Станкевіч.

Арыгінал бюста, усталяваны ў Варшаўскім музычным таварыстве, быў зроблены польскім скульптарам Баляславам Сырэві-

мест узнёслага памкнення ў невядомае масьце — класічная ўстойлівасць, гармонія ўпэўненасці. Некаторыя мастацтвазнаўцы, заўважыўшы накінутую на адзенне кампазітара драпіроўку, нават параўноўваюць гэты бюст з... партрэтам рымскага сенатара. Аднак дала музыка. У завяршэнне цырымоніі прагучаў адзін са знакамітых шапэнаўскіх паланэзаў у выкананні народнага артыста Беларусі, прафесара Ігара Алоўнікава. Працягам “музычнага аповеда” стала лекцыя Е.Станкевіча пра сучасную культуру.

Дырэкцыя, калектыў работнікаў Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа з глыбокім жалем паведамляюць, што 23 мая 2011 года на 72-м годзе пайшла з жыцця заслужаная артыстка Беларусі Людміла Іванаўна ПІСАРАВА, і выказваюць шчырыя спачуванні родным і блізім нябожчыцы.

Бліскучы Янкоўскі

З 11 па 20 мая ў расійскім Тамбове прайшоў V Тэатральны фестываль імя М.Х. Рыбакова. Упершыню ў рамках яго адбыўся міжнародны форум “Адзіная тэатральная прастора” з удзелам тэатраў Расіі, Беларусі і Украіны, дзе нашу краіну прадставіў Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага.

Сёлетняя юбілейная праграма, асвятчаная і 200-годдзем з дня нараджэння слаўтага акцёра Мікалая Рыбакова, значна пашырыла фестывальную праграму.

Горкаўцы на тамбоўскай сцэне прадставілі свой спектакль “Пане Каханку”, з бліскучым Расціславам Янкоўскім у галоўнай ролі, які выклікаў непадробны інтарэс у колах глядачоў і гасцей фестывалю. Акрамя таго, у рамках форуму адбылася творчая сустрэча з народнымі артыстам

СССР, народнымі артыстам Беларусі. Пад час яе цягам амаль трох гадзін у зале Тамбоўскага драматычнага тэатра ішла гарачая, зацікаўленая размова не толькі пра творчы лёс нашага слаўтага акцёра і ролі, сыграныя ім у кіно і тэатры, але і пра тое, як бачыць ён развіццё прафесійнага акцёрскага мастацтва.

Як распавёў у гутарцы з карэспандэнтам “К” галоўны рэжысёр Горкаўскага Сяргей Кавальчык, шчыры і цёплы прыём, які аказалі ў Тамбове беларускім акцёрам, засведчыў той факт, што наша тэатральнае мастацтва па-ранейшаму мае высокі прафесійны імідж.

на-асветніцкай працы Алег Хмялькоў паведаміў “К”, што ўпершыню ў праграму форуму ўключаны экскурсіі па абласным цэнтры і культурна-забаўляльная праграма.

Сёлета ў “Залатой пчолке” — звыш за тысячу ўдзельнікаў. А ўсёго за гісторыю фестывалю ў ім бралі ўдзел творчыя калектывы з 18 краін свету, у тым ліку з Турцыі, Кітая, Арменіі, Бельгіі, Фінляндыі...

Па словах намесніка начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Святланы Казловай, старшыні аргкамітэта форуму выступіў намеснік старшыні аблвыканкама па сацыяльных пытаннях Валерыі Малашка. Дапамогу “Залатой пчолке” аказалі больш за дзясятка прадпрыемстваў і арганізацый вобласці. А заснавальнікамі, як і заўжды, сталі Міністэрства культуры, Магілёўскі аблвыканкам, Клімавіцкі райвыканкам.

1 чэрвеня — Міжнародны дзень абароны дзяцей

Больш за тысячу пчолак

У Клімавічах працуе XI Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці “Залатая пчолка”.

У чацвер Клімавічы сустрэлі гасцей праграмай “Залатая пчолка вітае сяброў”. На наступны дзень, 27 мая, пачаліся конкурсныя праслухоўванні вакалістаў. Сёння, у суботу, майстэрства дэманструюць юныя танцоры і мастакі. Адбудуцца таксама святочны канцэрт “Мы — дзеці свету”, а таксама цырымонія ўзнагароджання пераможцаў конкурсаў малюнка на мальберце і асфальце, дзіцячых фальклорных падворкаў. Заўтра, 29 мая, у РЦК удзельнікам “Залатой пчолке” ўручаць дыпломы, будуць вызначаны лаўрэаты фестывалю.

Дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтры народнай творчасці і культур-

— Мушу адразу заявіць: пра знос касцёла ў Зямбіне нават гутаркі не можа весціся! — паведамліла начальнік райаддзела ідэалагічнай працы Людміла Горнак.

На гэтым можна было б паставіць кропку, адзначыўшы хіба высілкі мясцовай адміністрацыі па хуткім вырашэнні непаразумеў (пра іх прычыну — крыху пазней). Дыма без агню не бывае, але... Важна ліквідаваць “пажар эмоцый” яшчэ на стадыі разгарання.

Аднак варта толькі зірнуць на руіны велічнага касцёла, які лічыцца апошнім (па часе збудавання) помнікам барока на Беларусі, каб адразу ж зразумець, што адно адмаўленне ад іх разборкі не здатнае выратаваць помнік. Адпаведна, замест кропкі тут просіцца іншы пунктуацыйны знак: пыталінік са шматкроп’ем.

Хмызы ў алтарнай частцы

Касцёл, які ўжо добрую палову стагоддзя стаіць без даху, — сапраўдны галаўны боль для мясцовых улад. На тое ёсць дзве прычыны. З аднаго боку, пад пагрозай знаходзіцца адзін з найкаштоўнейшых архітэктурных помнікаў Барысаўшчыны, а з іншага — разам з ім у патэнцыйнай небяспецы апынуліся таксама і жыцці людзей.

Здавалася б, гэта менавіта тое далікатнае стаўленне, якое патрабуюць да сябе руіны. Але ў дакуменце ёсць і іншыя два пункты. Адзін з іх прапановае “...зварнуцца ў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь з прапановай аб выключэнні з рээстра руін муроў Дамініканскага касцёла з ліку помнікаў архітэктуры”. А ў наступным пункце, уласна, і ўжываецца слова “дэмантаж” — што праўда, у ненавязлівым тоне.

Даручэнне зварнуцца ў Міністэрства культуры краіны з прапановай змяніць статус руін атрымаў райаддзел культуры. Але яго начальнік Ала Ленкіна адразу ж заняла прынцыповую пазіцыю па гэтым пытанні, выступіўшы супраць зносу касцёла і зазначыўшы, што яго выключэнне з Дзяржспіса — немагчымае ў прынцыпе! Бо яно супярэчыць і заканадаўству, і дзяржаўнай палітыцы ў галіне культуры.

Апошняе ахвотна пацвердзіў і начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі, запэўніўшы, што калі б такі зварот усё ж трапіў да спецыялістаў яго ўпраўлення, іхні вердыкт быў бы адназначны. Паводле айчыннага заканадаўства, выключэнне аб’екта з Дзяржспіса магчымае толькі ў тых выпадках, пра якія боязна нават і згадаць: стыхійных бедстваў, ваенных канфліктаў і г. д. Кеп-

СОЦЫУМ

годзе тут здымаўся эфектны эпізод: танк бурыць сцяну і ўрываецца ў храм, дзе заселі ворагі. Здымалі, натуральна, па шчыраму, без “дзівосаў мантажу”. З адной толькі папраўкай: танк так і не здолеў прабіць тоўсты мур, і таму яго папярэдне ўзарвалі, каб потым замяніць на бутафорскі.

Адзін з магчымых фіналаў гэтай гісторыі стаў вядомы літаральна днямі, калі пад час вядзення рамонтных работ пад купамі друзю была знойдзена нямецкая міна,

Змяніць статус... руін?

Калі варыянт — не варыянт, або Дыму без агню ўсё ж не бывае...

Навіны ў наш век разлітаюцца хутка. Як толькі некаторыя інтэрнэт-сайты паведамлілі, што касцёл Узнясення Дзевы Марыі ў вёсцы Зямбін знаходзіцца пад пагрозай зносу, неабякава да лёсу спадчыны людзі сталі рэагаваць імгненна. Хтосьці пакідаў на форумах эмацыйныя водгукі, а хтосьці не паленаваўся патэлефанаваць непасрэдна ў Барысаўскі райвыканкам, каб атрымаць каментарый “з першых вуснаў”. Натуральна, у ліку другой катэгорыі быў і карэспандэнт “К”.

— Самае страшнае, што касцёл месціцца зусім блізка ад дарогі і жылых дамоў, — кажа Людміла Горнак. — І, барані божа, праз нейкі час здарыцца раптоўны авбал...

Як сведчаць мясцовыя жыхары, шчылін у больш як 200-гадовых мурах апошнім часам і сапраўды паболела. А суботнікі ды акцыі па добраўпарадкаванні праходзяць толькі на старадаўніх могілках, што атачаюць касцёл: унутры яго знаходзіцца небяспечна. У алтарнай частцы храма ўжо паспелі вырасці ладныя хмызы.

Нядаўні грамадскі рэзананс вакол касцёла Узнясення Дзевы Марыі быў выкліканы Актам аб даследаванні яго сцен. Удзел у гэтай працэдуры ўзялі галоўны архітэктар Барысаўскага раёна, галоўны інжынер барысаўскай практнай арганізацыі і дырэктар мясцовага ўпраўлення капітальнага будаўніцтва.

Дакумент, з якім мяне пазнаёмілі ў аддзеле культуры, утрымлівае шэсць пунктаў. Пад першымі трыма з іх падпісаўся б, мусіць, кожны — яшчэ і падзякаваўшы спецыялістам за руплівасць. Гаворка там вядзецца пра абмежаванне доступу людзей на тэрыторыю касцёла (і нават вызначана пажаданая колькасць таблічак з папярэджаннямі — 5-6) ды ўсталюванне мяжоў для адсочвання дэструктыўных працэсаў.

скі стан захаванасці ў гэтым пераліку, натуральна, не значыцца.

— На Беларусі ёсць нямала помнікаў спадчыны, якія дайшлі да нас ужо ў руінах, прычым іх стан не менш аварыйны, чым стан касцёла ў Зямбіне, — працягвае Ігар Чарняўскі. — І што, няўжо сёння хтосьці наважыцца ўзняць пытанне пазбаўлення статуса каштоўнасці рэшткаў Навагрудскага замка?..

Адпаведна, варыянт вырашэння праблем помніка праз яго знос — гэта зусім не варыянт. А значыць, трэба шукаць іншыя.

У чаканні мецэната

Яшчэ зусім нядаўна знакамты касцёл у Воўчыне мала чым адрозніваўся ад Зямбінскага паводле свайго стану. Вядомы архітэктар-рэстаўратар Віктар Віль, які ўзяўся аднаўляць храм уласным коштам ды высілкамі, распавядаў, што выратаваць руіны, вярнуць іх да жыцця было вельмі складана. Але — атрымалася! Гэта сведчыць, што невырашальных праблем у рэстаўрацыі, бадай, няма. Прынамсі, калі казаць пра праблемы “тэхнічныя”...

Руіны другога храма Зямбіна — царквы Міхаіла Архангела пачатку XX стагоддзя — трывала ўвайшлі ў “антыгісторыю” кінематографа. Кожны мясцовы жыхар дам распавядаў пра тое, як у 1966

якая не страціла баяздольнасці нават да нашага часу.

— У былыя часы на руінах заўсёды бавіліся дзеці, але... Бог быў да іх літасцівы, — дадае Ала Ленкіна.

Царква прастаяла ў запустенні не адзін год, і здавалася б, будучыня ў яе — незайздросная. Аднак сёння над ёй ужо высіцца атынкаваная званіца. І не выпадзе сумнявацца, што пасля завяршэння работ храм будзе запоўнены вернікамі: большасць жыхароў Зямбіна належыць менавіта да праваслаўнай канфесіі.

А вось з руінамі касцёла ўсё значна складаней. Іх праблема — не толькі ў аварыйным стане.

Не так даўно мясцовыя ўлады звярнуліся ў Мінска-Магілёўскую архідыяцэзію з прапановай узяць храм “на свой баланс” і адрэстаўраваць яго. Аднак адтуль прыйшоў не пазбаўлены логікі адказ: на гэта няма сродкаў. Бо касцёл — гэта перадусім вернікі, і ўжо толькі потым будынак. Сёння храмы будуцца альбо рэстаўруюцца там, дзе ў іх ёсць найбольшая патрэба, і працы на гэтай ніве яшчэ нямала. А парафія ў Зямбіне зусім невялікая: імшы праходзяць у звычайнай вясковай хаце. І разлічваць на тое, што мясцовыя вернікі “пацягнуць” такі вялізны аб’ект, ніяк не выпадае.

Лёс іншага праблемнага помніка спадчыны на Барысаўшчыне — колішняй сядзібы Раманавых, — здаецца, ужо вырашаецца. Палац акурат нядаўна быў перададзены на баланс аддзела культуры, і цяпер актыўна ідзе падрыхтоўка належнага пакета дакументаў, неабходнага для перадачы будынка прыватніку. Балазе інвестар ужо, лічы, ёсць.

— Гэта чалавек, сапраўды неабякавы і да нашай гісторыі, і, у прыватнасці, да палаца Раманавых, — распавядае Ала Ленкіна. — Ён нават некалькі разоў выязджаў у замежныя архівы, каб знайсці там інфармацыю пра гэтую сядзібу...

Руіны касцёла наўрад ці зацікавяць інвестара — хіба толькі мецэната. Магчыма, калісьці гэтая звычайная для нашых заможных продкаў традыцыя, — дзякуючы якой, уласна, і паўстаў храм у Зямбіне ды мноства іншых перлін айчыннага дойлідства, — будзе адроджана. Але... Аварыйны стан касцёла вымагае перайці ад мройлівых перспектыв да надзённай прагматыкі.

Занядбаная, але — адметнасць

На франтоне Зямбінскага касцёла нейкім чынам ацалелі крыж і скульптура Дзевы Марыі. Але шчарбіны ў цэгле літаральна пад ёй дазваляюць меркаваць, што яна апынулася ў пагрозлівым стане і можа ў адзін “чудоўны” момант зрынуцца долу.

Таму раённая адміністрацыя ўжо не першы раз выступае з прапановай дэманціраваць скульптуру ды перадаць яе ў барысаўскі к а с -

нагадвае пра звычайную для ўсяго свету практыку экспанавання руін. Дарэчы, менавіта гэты падыход будзе ўжыты ў дачыненні да тах знакамітых помнікаў спадчыны, для рэстаўрацыі якіх бракуе навуковага базісу: замкаў у Навагрудку, Крэве, Гальшанах... Гэта тыя руіны, якія ўжо цяпер прыцягваюць дзясяткі тысяч турыстаў штогод.

Адпаведна, інтарэс мясцовых улад у захаванні гэтага помніка спадчыны — папраўдзе відавочны. Але хочацца верыць, што яны не застануцца з праблемай сам-насам. Бо для кагосьці руіны касцёла — гэта помнік спадчыны і патэнцыйная турадметнасць, а для некага — перадусім занядбаная святыня.

цёл. Але... Мясцовыя жыхары ставяцца да гэтай ідэі насцярожана. Адпаведна, нават у цяперашнім сваім стане касцёл патрэбны для Зямбіна. Без яго колішняе мястэчка з даўняй гісторыяй ператварылася б у амаль звычайную вёску.

Амаль — бо ў Зямбіне ёсць і яшчэ адна адметнасць. Ці шмат якія вёскі могуць пахваліцца сваім мастацкім музеем з творами вядомых аўтараў? Зрэшты, не кожная вёска звязана з лёсам вядомых у свеце мастакоў. Менавіта Надзея Хадасевіч-Лежэ спрычынілася — наўпрост ці ўскосна — да паўстання ў Зямбіне карціннай галерэі. Апрача яе мазаік, у экспазіцыі можна ўбачыць творы Леаніда Шчамялёва, Леаніда Дударэнкі...

Быў час, калі мастацкая галерэя фактычна спыніла сваё існаванне. Але цяпер яна зноў выглядае прэзентабельна — дзякуючы нядаўняму капітальнаму рамонту Цэнтра культуры. І цалкам “цягне” на прывабную для турыстаў адметнасць.

“Доўгатэрміновыя інвестыцыі” для руін

Людміла Горнак кажа пра рэальны і прымальны варыянт развіцця падзей — правядзенне кансервацыі рэшткаў Зямбінскага касцёла. Па вялікім рахунку, альтэрнатыва на сёння яму няма. Сутнасць метаду — пераўтварыць аварыйныя руіны ў руіны трывалыя.

Натуральна, нават гэтыя работы запатрабуюць нямала сродкаў. Да таго ж, даецца ў знакі і чыста псіхалагічны аспект: чалавек у наш час прызвычаіўся жыць надзённымі клопатамі, і таму не заўсёды дбае пра нейкія “вельмі доўгатэрміновыя інвестыцыі”.

Барысаўшчына — гэта рэгіён, які дынамічна развіваецца. Тут ёсць буйныя прадпрыемствы, сучасныя сацыякультурныя аб’екты і нават футбольная каманда еўрапейскага ўзроўня. Няма сумневу, што ў будучыні гэтыя набыткі толькі памножацца.

Але выбітных архітэктурных помнікаў мінулых стагоддзяў у краі засталася не так і шмат, і іх спіс ужо ніяк не можа папоўніцца. Ігар Чарняўскі

Амаль кожная буйная каталіцкая парафія Беларусі мае своеасаблівы “маладзёжны актыв” — групы імпэтных ды неабякавых людзей, якія могуць стаць добрым рэзервам для валанцёрскага руху. Ордэн дамініканаў, чый святыняй з’яўляецца касцёл у Зямбіне, распаўсюджаны, не раўняючы, ва ўсім свеце, і таму на міжнародную дапамогу таксама выпадае спадзяванца.

Досвед удалых ініцыятыў на ніве захавання спадчыны — скажам, фонду “Любчанскі замак”, які сёння ва ўсіх на слыху, — сведчыць, што пры належнай арганізацыі справы можна дасягнуць папраўдзе пераканаўчых вынікаў. Але тут ключавы — чалавечы фактар. Важна, каб знайшліся людзі, здатныя гэтую справу ініцыяваць ды арганізаваць, акумулюючы добрыя намеры ў адну скарбонку. Важна, каб хтосьці ўзяў на сябе адказнасць пачаць, выявіўшы тую прадпрымальнасць, развіццю якой акурат і прысвечаны гэты год жыцця краіны.

Сітуацыя, у якой знаходзіцца руіны Зямбінскага касцёла, — на жаль, не ўнікальная. На Беларусі ёсць шэраг выдатных узораў культывага дойлідства, якія знаходзяцца ў такім самым жаласным стане або рызыкаюць у ім апынуцца. Гэта Белая Царква і Ануфрыеўскі манастыр, велічных барочных касцёлы ў Лыскаве, Селішчы, Княжыцах, Смалянах, Кальвінскі збор у Кухцічах, урэшце — старажытныя синагогі ў Быкаве, Століне, Ружанах...

Адпаведна, узнікае надзённа патрэба ў вынаходжанні пэўнага механізму, які адклаў бы канчатковае рашэнне аб лёсе гэтых помнікаў спадчыны хаця б на некалькі дзесяцігоддзяў. Бо інакш за нас гэтае рашэнне прыме час.

Менавіта сумеснымі намаганнямі рэлігійных супольнасцей, мясцовых улад і проста неабякавых да лёсу спадчыны прадстаўнікоў грамадства можна вырашаць праблемы як касцёла ў Зямбіне, так і дзясятка іншых падобных руін. Няма сумневу, што нашчадкі нам за гэта падзякуюць.

**Ілля СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Зямбін — Мінск
Фота аўтара**

Мы прывычаліся асацыяваць гарады з пэўнымі адметнасцямі, ля якіх проста неабходна бываць пад час турыстычнай вандруўкі. Часта гарадская скульптура становіцца адной з “візітовак” мясціны, прываблівае сюды турыстаў, што, у сваю чаргу, адкрывае дадатковыя фінансавыя патокі ў бюджэт. Абласныя ды раённыя цэнтры таксама могуць пахваліцца бронзавымі ды каменнымі творами, што набылі папулярнасць у мясцовых жыхароў і не толькі. Але ці дастаткова падобных адметнасцей у гарадах рэспублікі? А поруч з гэтым пытаннем востра паўстае праблема захавання гарадской скульптуры.

У паспяваенныя гады абласныя і раённыя цэнтры Беларусі актыўна запаўняліся паркавай скульптурай. Салютуючыя піянеры, спартсмены, жанчыны з немаўлятамі... Але новае тысячагоддзе прывяло да чарговага вітка моды на паркавую скульптуру, аднак у іншым ракурсе: жанравыя сцэны, увасобленыя ў метале, набліжалі аблічча айчынных гарадоў да найлепшых еўрапейскіх узораў. Прынамсі, мінчане мэтанакіравана ідуць да дзяўчыны з парасонам у Міхайлаўскім скверы ды да скульптурнай групы ля Камароўкі. Магілёўскія адметнасцямі сталі скульптуры Звездачота на Плошчы Зорак і Станцыйнага наглядчыка на чыгуначным вакзале. Гасцючы ж у Бабруйску, людзі абавязкова завітаюць да Бабра.

Аднак, пры ўсёй папулярнасці, відавочна, што гарадам не хапае арыгінальнай скульптуры. Нават у сталічных парках, якія сёння так актыўна рэстаўруюцца, аўтарскіх работ амаль не сустраеш. Між іншым, падобныя творы значыліся ў планах многіх аб'ектаў. Прынамсі, у Лошыцкім парку планаваліся дзве скульптуры аўтарства Уладзіміра Жбанова, аднак, як распавяла карэспандэнтка “К” галоўны архітэктар праекта рэканструкцыі паркавай часткі Лошыцкага сядзібна-паркавага комплексу Ірына Сінельнік, заказчык пакуль не мае на іх грошай.

Аб фінансавых перадумовах кажа і намеснік галоўнага архітэктара Брэста Аляксандр Касачук: “Цяпер ідзе праца над скульптурнай кампазіцыяй для Брэсцкай крэпасці “Героям мяжы, жанчынам і дзецям, якія мужнасцю сваёй у бесмяротнасць зрабілі крок”. Канешне ж, скульптуры многа не бывае, і горад заці-

Спіцы з колаў, або Які рэзон фантана на сезон?

нументальнае мастацтва куды шырэйшае, — значае суразмоўца “К”. — У скульптуры заключана маса розных кодаў, якія могуць перадаць філасофскія разважанні, пачуцці, думкі, перажыванні. Прынамсі, у адной з маіх апошніх работ — фантане Перамогі — удумлівы глядач “прачытае” этнічныя сімвалы, убачыць разважанні на тэму вайны, Памяці, вызвалення...

Творца ўпэўнены: Мінску не хапае гарадской скульптуры. Тыя ж кампазіцыі, што сёння папулярныя ў гараджан і гасцей сталіцы, прадстаўляюць толькі адзін бок паркавага манументальнага мастацтва.

— Вельмі люблю Уладзіміра Жбанова. Зрэшты, я — яго вучань, разам з настаўнікам працаваў над фігурамі з Камароўкі. Аднак сучаснаму еўрапейскаму гораду мала мець толькі забавляльныя, занадта літаральныя, жанравыя сцэны, — упэўнены Максім. — Трэба развіваць розныя формы візуальных культурных камунікацый...

А для гэтага ў майстроў ёсць неабсяжнае поле дзейнасці: выкарыстанне матэрыялаў (ад шкла, пластыка, гумы да фарбаванага металу, сталі, металалому), прыцягненне новых тэхналогій, гульня

Як напоўніць гарадскую прастору? І не парушыць яе “па прыколу”...

дзе кожны з мастакоў мог пазнаёміцца з усёй палітрай сучасных напрамкаў і тэхналогій, пабачыць сучасныя тэндэнцыі ў стварэнні гарадской скульптуры свету. Падобныя форумы дапамогуць не толькі ініцыяваць усплёск творчых ідэй айчынных скульптараў ды прывесці ў нашы гарады творы лепшых майстроў замежжа — гэтая падзея можа мець больш шырокі кантэкст, ператварыўшыся ў сапраўдны міжнародны фестываль, які прывабіць у краіну іншаземных турыстаў.

— Неаднойчы ўдзельнічаў у падобных сімпозіумах за мяжой — ва ўсім свеце гэта сталая практыка. Некаторыя гарады нават ствараюць спецыяльныя паркі скульптуры, куды адмыслова прывязджаюць турысты. Такім чынам, ствараецца новы турыстычны аб'ект — дадатковая фінансавая крыніца. Упэўнены, культура таксама павінна прыносіць грошы, — падкрэслівае творца.

Хвалі і...

Калі ж усе прыступкі стварэння ды ўзгаднення работы пройдзены, і ў горадзе з'яўляецца новая паркавая кампазіцыя, адразу паўстае наступная праблема: як абараніць яе ад вандалаў? На жаль, у Мінску неаднаразова выломлівалі спіцы з колаў веласіпеда “Паштальёна”, адламвалі ножкі штатыва ў “Фатографу”, расфарбоувалі пазногі і вусны “Даме на лаўцы”. Камсамольскі сквер Магілёва калісьці ўвогуле страціў “Маленькага прынца”. А ў Віцебску летас невядомыя адбілі некалькі кавалкаў скульптуры і адламалі псох у помніка Папу Рымскаму Яну Паўлу II...

Штогадова пакутуюць ад гараджан і фантаны. У летнюю спёку можна пабачыць карціну, калі ў іх чашах ладзяць заплывы ды даюць нырца дзеці. Сучасныя фантаны ўкамплектаваны дарагім гідрарулічным і светлавым абсталяваннем. Мала хто задумваецца, што бяскрыўдныя, на першы погляд, скокі ў вадзе выклікаюць парушэнні ў працы сістэм, не кажучы ўжо пра разбітыя фарсункі, звёрнутыя струмяні, пашкоджаную падсветку.

— Галаўным бодем апошняга часу сталі шматлікія флешмобы, — скардзіцца кіраўнік участка па эксплуатацыі гарадскіх фантанаў упраўлення “Цэнтр” КУП “Мінскзеленбуд” Васіль Луфферчык. — То ў сістэму заліваюць сродак для мыцця — і ўвесь фантан пачынае пеніцца. То разгорнуць так званыя мокрыя войны, калі вычэрпваюць з чашы ўсю вадку. Паколькі амаль усе фантаны ў сталіцы маюць закальцваную гідрарулічную сістэму, падобныя дзеянні адразу прыводзяць да шматлікіх памылак у іх працы. Дадайце да гэтага пашкоджанні, якія флешмоберы наносзяць знешнім элементам: ведрамі яны збіваюць фарсункі, адбіваюць кавалкі абліцоўкі... Мы неаднойчы ўзімалі вострае пытанне абароны фантанаў, — працягвае Васіль Луфферчык. — Які год запар “Мінскзеленбуд” накіроўвае ў ГУУС Мінгарвыканкама лісты з просьбай павялічыць колькасць патрулёў ля гэтых аб'ектаў. Разглядаецца магчымасць устанавлення відэанагляду. Аднак паўсюль гэтага, зразумела, не зробіш. Ды і заканадаўчых магчымасцей пакараць тых, хто лезе ў фантан, у нас няма. Як нам патлумачылі юрысты, самае большае, што можа зрабіць патруль, — прыцягнуць да адказнасці за парушэнне грамадскага парадку. Але для гэтага павінны быць вельмі важкія прычыны. Вось і застаецца нам толькі канстатаваць пры аб'ездах пашкоджанні і спісваць зламаныя дэталі...

Так, ля кожнага манумента агароджу не паставіш, ды і ці ёсць у гэтым сэнс? Той, хто надумаў “дзеля прыколу” адламаць упадабаную дэталю скульптуры ці збіць абдабленне фантана, пераадолее любы перашкоды. Упэўнена, рашэнне пытання ляжыць на больш глыбінным узроўні...

Перад наступным крокам

Дадзеная тэма — стаўленне кожнага да свету ў цэлым і да твораў мастацтва ў прыватнасці — не новая. Яе так часта ўзімаюць на розных узроўнях, што часам пачынаеш успрымаць інфармацыю, як надакучлівы ўрок. Аднак жыццё зноў даказвае неабходнасць вяртання да дадзенай праблемы.

Возьмем сталічны Лошыцкі парк, аб рэстаўрацыі якога шмат пісала наша газета. Яго першая чарга ўжо здадзена, цяпер будаўнікі займаюцца цэнтральнай сядзібай і другім пусковым комплексам. Вось толькі, узводзячы новыя элементы, будаўнічая тэхніка... выпадкова чапляе ўжо зробленае. Так знік каштоўны манджурскі арэх, пашкоджаны некалькі камялёў экзатычнай магноліі... Зразумела, што цяжкай тэхніцы складана разгарнуцца на пэўных пятачках зямлі, аднак гэтай ювелірнай работы вымагае само месца.

Тая ж праблема ўзнікла ў парку Перамогі, які ўрачыста быў адкрыты ўвосень мінулага года Кіраўніком дзяржавы. Цяжкія трактары і грузавікі не-не — ды і праязджаюць па нядаўна пакладзеных пешаходных сцежках, якія ў выніку пачынаюць “плысці”. А ўзімку ўвогуле хтосьці збіў слуп адной з малых архітэктурных форм і абчасаў частку абліцоўкі... Вінаватага так і не знайшлі. Вядома, немагчыма замяніць увесь аўтапарк мініяцюрнымі машынамі, але ці не шкада знішчаць тое, што не так даўно ўзводзілі?

— Колькі было ўкладзена сіл, колькі грошай затрачана на тое, каб стварыць прыгажосць! — значае галоўны архітэктар праектаў Майстэрні ландшафтнай архітэктуры і дызайну УП “Мінскпраект”, старшыня секцыі ландшафтнай архітэктуры Саюза архітэктараў краіны Ганна Аксёнава, якая неаднойчы сустракалася на аб'ектах з падобнымі фактамі. — У мяне душа баліць...

Дадатак да гарадской эканомікі

Ніводны аб'ект мастацтва не застрахаваны ад вандалізму. Тым больш — гарадская скульптура, якая, ужо зыходзячы са свайго азначэння, павінна знаходзіцца ў грамадскіх месцах і быць даступнай сузіранню (а часам, на жаль, і пашкоджанню). І затрымаць руку, якая заносіць камень або балончык з фарбай, зможа, хутчэй, толькі эстэтычнае выхаванне, што дае ўнутранае непрыманне знішчэння мастацкіх твораў.

Максім Пятруль таксама ўпэўнены, што дзейсна зменшыць праявы вандалізму можа толькі элементарная культура чалавека: “Я шмат працую ў краінах Усходу, і бачу, наколькі натуральнае для яго жыхароў шанаванне твораў мастацтва...”

— Бясспрэчна, выхаванне дапамагае пазбегнуць хуліганскіх выхадак. Аберагаюць гарадскую скульптуру і легенды, што створаны вакол яе, — дадае начальнік аддзела культуры Ваўкавыскага райвыканкама Іван Маржала. — Прынамсі, да тысячагоддзя горада ў нас з'явіўся сімвал Ваўкавыска — Воўк. Зараз гэтая скульптура — любімае месца сустрэч гараджан. Нават з'явілася павер'е, што дотык да Ваўка прыносіць удачу.

Паглыбленае ўспрыняцце мастацтва можа дапамагчы знайсці паразуменне паміж скульптурамі і тымі, ад каго залежыць з'яўленне манументальных кампазіцый на вуліцах і ў парках. Ад апошняга выйграюць усе: жыхары займаюць новую адметную “візітоўку”, а горад, дзякуючы турыстам, атрымае дадатковую крыніцу прыбытку.

Настасся ПАНКРАТАВА

форм, увасабленне нефігуратыўных ідэй... Тыя скульптуры абавязкова знойдуць сабе месца: беларускія гарады сапраўды зацікаўлены ў з'яўленні падобных аб'ектаў. У Наваполацку штогод з'яўляюцца кампазіцыі. Літаральна днём ля Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта ўслед за “Студэнтам” з'явілася “Студэнтка”. І, як паведамлілі ў адзеле культуры гарвыканкама, на адкрыцці моладзь папрасіла, каб у гэтай кампаніі з'явіўся і... “Выкладчык”.

— Гораду сёлета споўніцца ўсяго 53 гады. У сілу ўзросту яму не хапае аб'ектаў манументальнага мастацтва, таму мы пастаянна запрашаем скульптараў паспрабаваць сабе ва ўвасабленне пэўных ідэй, — дадала начальнік аддзела культуры Валяціна Кішчанка. — Зараз праводзіцца конкурс на адлюстраванне прафесіі будаўніка. Гэтая кампазіцыя ўзнікне на цэнтральнай плошчы. А моладзь аб'явіла збор сродкаў на скульптурную кампазіцыю “Юнацтва”. На бягучы момант ўжо сабрана трэць неабходнай сумы.

На думку Максіма Петруля, не хапае паўнавартасных міжнародных плэнераў,

З'явіўшыся пару гадоў таму каля Вялікага тэатра, дама з маноклем паспела “згубіць” гэты аксесуар...

каўлены ў насычэнні яго прасторы добрымі творами. Аднак для якаснага манумента неабходны немалыя грошы. Гэта адзін з фактараў, які вызначае хуткасць з'яўлення новых скульптур у Брэсце...

Філасофскае заглыбленне вуліцы

Лаўрэат і дыпламант спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, удзельнік і пераможца шматлікіх рэспубліканскіх і міжнародных фестываляў і конкурсаў Максім Пятруль упэўнены, што неабходна змяняць уяўленне беларуса аб скульптуры як такой.

— Сваёй творчасцю я імкнуся “перамагчы” традыцыю, што была закладзена ў Савецкім Саюзе, калі скульптура прыраўноўвалася да помніка. Насамрэч ма-

Лаўры для найлепшых

— Ніна Мікалаеўна, наша гаворка адбываецца напярэдадні традыцыйнай штогадовай сустрэчы ўладальнікаў Гран-прэміі, лаўрэатаў і стыпендыятаў Фонду...

— Так, і толькі за 2010 год Фонд прызначыў 205 індывідуальных заахвочванняў, узнагародзіў 23 калектывы і прысудзіў 23 Гран-прэ. Калі разглядаць гэтыя прэміі ў грашовым эквіваленце, то на ўсё нам было выдаткавана 950 мільёнаў рублёў. Аднак адразу хочацца падкрэсліць: колькасць стыпендыятаў не з'яўляецца адзіным паказчыкам, бо не гэта вызначае якасць. Для падтрымкі ж сапраўдных талентаў у Фонду заўсёды знойдуцца рэсурсы.

(адзнакі ў атэстаце ці ў залікоўцы не павінны быць ніжэй за 6 балаў). Упэўнена, нават самаму бліскучаму таленту неабходны добры агульны ўзровень адукацыі і культуры.

Асабліва ж крыўдна становіцца, калі мы не ўкладваемся ў тэрмін прадстаўлення дакументаў: паводле Палажэння аб прызначэнні заахвочванняў Фонду, ён акрэслены месяцам пасля сканчэння курсу. Аб гэтым паведамляе наш афіцыйны сайт. Летась да 15-годдзя стварылі і распаўсюдзілі дыскі, на якіх, сярод іншага, размясцілася і нарматыўная база, і нават узоры падачы заявак. Аднак і гэта не ўсе пакуль улічылі. Шкада, калі з-за недагляду дарослых застаецца без заслужанай узнагароды таленавітая моладзь...

атрымала сродкі на стварэнне рэстаўрацыйнай майстэрні, а таксама калекцыі гістарычнага касцюма для тэатральнага факультэта, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў — на закупку духавых інструментаў...

— **Летась Фонд упершыню прыняў рашэнне аб выдзяленні сродкаў на правядзенне стажыровак...**

— Насамрэч, згодна з Палажэннем, здавён існавала магчымасць стажыровак. Увогуле, на старце было стварэна шмат, аднак з часам у заяўнікаў вымалявалася нейкая традыцыйнасць у падыходзе: дакументы накіроўваліся на самыя распаўсюджаныя намінацыі...

Новая задача патрабуе наступнага, вельмі ўзважанага, крока: як эфектыўна

нак прыем да ўвагі, што менавіта ў сталіцы месцяцца ВНУ Міністэрства культуры, шматлікія профільныя каледжы ды прафесійныя калектывы, і ва ўсіх іх, зноў-такі, навучаюцца і працуюць лепшыя прадстаўнікі абласцей Беларусі. Хочацца падзякаваць рэгіянальным кадрам за актыўнасць, за імкненне да павышэння ўласнай творчай планкі, за бурную канцэртную дзейнасць, за настойлівае і часта вынікае скарэннае высокакласных міжнародных конкурсаў.

Каб пашырыць магчымасці несталічных пляцовак, Фонд правёў шэраг справаздачных канцэртаў інструменталістаў з мясцовымі вядучымі аркестрамі. Па іх выніках лепшыя з лепшых з'ехаліся ў

Радуе, што нашы стыпендыяты становяцца вядомымі не толькі ў прафесійных колах, але і шырокай публіцы. Сярод славуных імёнаў — дырыжор Віктар Барыкін, скрыпачка Улада Беражная, мастачка Алеся Скарабагатая, оперная спявачка Аксана Волкава, балярына Волга Гайко... Яны — адны з найлепшых прадстаўнікоў свайго віду мастацтва, іхнія імёны адначасова з'яўляюцца пасланнем маладым і дарослым убачыць у мастацтве не "закансерваную" гісторыю, а жывую сучаснасць, якая актыўна ствараецца на іх вачах. Іх поспех — гэта таксама запрашэнне для новага пакалення шукаць сябе ў розных творчых напрамках.

— **За кожным з адораных і маленькіх дзетак, і маладых людзей стаіць таленавіты педагог, які дапамагае гэтаму дзіяменту атрымаць неабходную агранку. Як з імі супрацоўнічае Фонд?**

— Мы імкнемся, каб усе прадастаўленыя Палажэннем магчымасці былі максімальна задзейнічаны. Неаднойчы адзначаліся тыя шматлікія выкладчыкі, якія адказна падыходзяць да падрыхтоўкі маладых творцаў, заахвочваюць выхаванцаў да шматлікіх спаборніцтваў і актыўнай канцэртнай дзейнасці, дзе назапашваецца неабходны вопыт. Цяпер узнімаецца пытанне аб тым, каб часцей праводзіць майстар-класы для педагогаў.

Зрэшты, на першым пасяджэнні бягучага года Саветам ужо зацверджана каля сарака індывідуальных і шэсць калектывных заявак ад устаноў культуры, адукацыі ў сферы культуры, ад арганізатараў конкурсаў, сярод якіх значацца Міністэрства культуры, органы мясцовай улады, творчыя саюзы і г. д. На разглядзе экспертна-мастацкай камісіі — яшчэ каля шасцідзесяці індывідуальных і з дзясяткаў папак з дакументамі на гранты. Амаль сотня заявак пакуль чакае свайго чаргі на пацвярджэнне ці адмову.

— **3 якімі складанасцямі сутыкаецца Савет спецыяльнага фонду на гэтым этапе работы?**

— На жаль, даводзіцца зазначыць, што не заўсёды пры прадстаўленні заявак на ўзнагароды ўлічваюцца патрабаванні, якія прапісаны ў Палажэнні аб прызначэнні заахвочвання. У прыватнасці, у ім гаворыцца, што прэтэндаваць на ўзнагароджанне можа пераможца міжнароднага конкурсу, які мае высокую рэпутацыю і ў якім удзельнічала не менш за шэсць краін. Само творчае спаборніцтва павінна праводзіцца ў некалькі тураў, па кожнай намінацыі мае быць прадстаўлена прафесійнае аўтарытэтнае журы, члены яго абавязаны мець пэўныя рэгаліі.

Экспертна-мастацкая камісія можа даць рэкамендацыю адмовіць заяўніка, калі ў адпаведнай намінацыі відэаважна не хапала ўдзельнікаў, а таксама з прычыны нізкага творчага ўзроўню конкурсу. Каб унікнуць апошняга, педагогам было б добра загадзя ўзважыць, куды яны імкнуцца трапіць. Шматлікія відэаважныя фестывалі маюць права на існаванне, але яны не заўсёды акцэнтуюць творчы ўзровень удзельнікаў, а больш увагі надаюць відэаважнасці...

Мяркую, трэба, каб ад шматлікіх творчых выпрабаванняў школьнікаў і студэнтаў не зярпела іх вучоба як такая

— **Як, на вашу думку, можна ўнікнуць гэтых недарэчнасцей?**

— Працаваць. На сённяшнім этапе, мне здаецца, над тым, каб усе рэспубліканскія і міжнародныя конкурсы, якія праходзяць у краіне, улічвалі неабходнасць сумяшчальнасці палажэнняў з нарматыўнай базай Фонду. Прыкладам, Магілёўская вобласць сумесна з Міністэрствам культуры праводзіць шыкоўны Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці "Залатая пчолка". У свой час мы падтрымалі гэты разнажанравы фэст, які цяпер стаўся надзвычай папулярным. Сёння арганізатарам "Залатой пчолкі" неабходна папрацаваць над Палажэннем, якое давала б фестывалю больш "канкурэнтнага складніка". А вось на мінулым пасяджэнні Савета з вялікім шкадаваннем давялося адмовіць цудоўным піаністам, якія прымалі ўдзел у конкурсе вельмі высокага рангу: на жаль, у яго Палажэнні таксама не быў дакладна прапісаны шэраг пазіцый. Нам трэба больш увагі звярнуць на якасць і арганізацыйна-тэхнічны складнік айчынных фестывалаў і конкурсаў.

Савет Фонду імкнецца кожную заяўку разглядаць індывідуальна. Каб першапачаткова ўнікнуць недарэчнасцей, неабходна ўлічыць усё верагодныя магчымасці — на гэта накіравана сумесная праца Савета Фонду, Міністэрства культуры і тых арганізацый і творчых калектываў, якія падаюць нам дакументы.

Новыя вектары падтрымкі

— Калі звярнуцца зноў да лічбаў, то за 16 гадоў Фонд прызначыў 2852 заахвочванні, сярод якіх — 275 грантаў, што былі накіраваны, у тым ліку, на набыццё неабходнага для творчасці абсталявання. Прынамсі, сёлета Акадэмія мастацтваў

Сярод любімых праектаў маёй суразмоўцы значыцца перадача аднаго з французскіх тэлеканалаў "Булён культуры". На яе думку, гэтая назва надвычай трапна вызначае тую аснову, на якой узрастае творчая ідэя. Сапраўды, каб культура стала развівалася і фантавала адкрыццямі, у першую чаргу неабходна падрыхтаваць жыватворнае асяроддзе.

На працягу шаснаццаці гадоў адным з актыўных стваральнікаў спрыяльнай глебы для айчыннага мастацтва з'яўляецца спецыяльны фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Аб тым, што стымулюе ўзлёт творчай думкі і як надалей павялічыць магчымасці дапамогі адораным пачаткоўцам, карэспандэнт "К" гутарыў са старшынёй Савета Фонду, Старшынёй Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу краіны па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы Нінай МАЗАЙ.

Фонд, які "трапляе "ў яблычак"

"Жыватворны булён" для творчых парасткаў

арганізаваць стажыроўку, вызначыць сапраўды неабходныя беларускім творцам школы. Прынамсі, цяпер ідзе гаворка аб ВГІКУ, Маскоўскай кансерваторыі, Марыінскім тэатры. Мы хочам выкарыстаць магчымасці не толькі замежных стажыровак, але і распачаць традыцыйны рэспубліканскіх: у падобных майстар-класах зацікаўлены і педагогі, і навучэнцы.

— **А ці з'яўца ў спісе ўзнагароджаных прадстаўнікі раней неахопленых Фондам відаў мастацтваў?**

— Ведаецца, для нас гэтае пытанне даўно відавочнае. Прынамсі, шукаем магчымасці падтрымаць маладых пісьменнікаў. Дбаем і пра журналістаў: журналістыка, як вядома, бывае рознай, таму проста неабходна паспрабаваць адзначыць газетных крытыкаў, эсістаў, тэлевізійных рэжысёраў, сцэнарыстаў, апэратараў і г. д. Пакуль складана выбудоўвацца стасункі з тэатральнымі дзеячамі, ёсць патрэба ўдасканалення сістэмы тэатральных конкурсаў, узгаднення іх палажэнняў і нашай нарматыўнай базы. Магчыма, сітуацыю, што склалася, здолеем выправіць, калі да разважанняў падключыцца творчыя саюзы, выдавецтвы, рэдакцыі...

Мы будзем толькі рады новым намінацыям. На нашых справаздачных выстаўках, калі ўважліва прыгледзецца, можна пабачыць "падказкі": на адной з іх мы акрэслілі месца для ўзораў прамысловага і бытавога дызайну, на іншай — для работ фотамастакоў...

Стымулы і перспектывы

— **Ці шмат сярод стыпендыятаў прадстаўнікоў рэгіёнаў краіны?**

— Статыстыка паказвае, што сёлета прадстаўлены ўсе раёны рэспублікі. Канешне, Мінск у гэтым спісе памінуе, ад-

Мінск, дзе выступілі на сцэне Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

— **Папаяннеца і створаны нядаўна банк даных таленавітай моладзі...**

— Так, Фонд не толькі шукае, падтрымлівае, заахвочвае таленты, але і імкнецца прасачыць іх далейшы лёс. Цяпер у ягоны банк даных уваходзіць 1633 чалавекі. Згодна з яго звесткамі, з 388 заахвочаных па пэўнай спецыяльнасці працуе па ёй 377 чалавек. Сярод тых 1035, хто на момант атрымання ўзнагароды яшчэ навучаўся ў музычных школах, сярэднеспецыяльных устаноў, займаўся ў студыях і гуртках, 966 прадоўжылі адукацыю па профілі. Гэтыя факты дакладнай статыстыкі дазваляюць Фонду ганарыцца дастаткова добрым "трапленнем".

Між іншым, званне стыпендыята Фонду дае магчымасць маладому спецыялісту на першачарговае размеркаванне, пэўныя надбаўкі і падтрымку будучага працоўнага калектыву. Пагадзіцеся, у моладзі ёсць стымул да плённай творчасці, калі яна не шукае месца працы, а выбірае з паступаючых прапаноў. Таму імкнемся, каб з банкам даных стыпендыятаў загадзя знаёмлілі ўсе зацікаўленыя ў маладых талентах прафесійныя калектывы, профільныя ўстановы.

Стаць на крыло

— **Акрамя заахвочвання ўласна пераможцаў, Фонд мае магчымасць дапамагчы маладой зорцы трапіць на прэстыжную конкурсную сцэну...**

— Так, аднак гэтаму папярэднічае карпатлівае ўдумлівае даследаванне: нашы эксперты павінны ўпэўніцца, што дадзены выканаўца здольны паспаборнічаць за прызавое месца. Мы трымаем планку патрабаванняў, каб Фонд аказваў дапамогу там, для каго яна сапраўды неабходная.

Бачу, што дзейнасць нашага Савета падтуркнула тых прафесіяналаў, хто ўважліва сочыць за тым, што адбываецца ў яго галіне, даведацца, якія конкурсы існуюць у свеце, рэальна ацаніць свой узровень і вызначыць, куды рухацца далей. Удумлівая праца майстра дапамагае пазбегнуць другаснасці, імітацыі ў творчасці і прадставіць на суд глядачоў і нашай экспертна-мастацкай камісіі арыгінальныя праекты.

Мяркую, здольнае дзіця можна да аўтаматызму "натаскаць" на выкананні пэўнага нумара, аднак неабходна задумацца аб тым, што будзе далей. Вельмі хочацца бачыць педагогаў, якія не "выціскаюць" тут і зараз з выхаванца ўсе сокі, а зберагаюць яго талент і для будучыні. Сённяшні конкурс павінен быць усяго толькі стартап для далейшага росту. І нашай асноўнай задачай з'яўляецца стварэнне агульнай культурнай прасторы, якая дапаможа юнаму таленту паступова дасягнуць творчых высот.

— **Такім чынам, вы імкнецеся звесці дзяцей, моладзі, педагогаў, Фонду ў адзіную сістэму...**

— Так, у адзіную шматпрыступковую сістэму: у гэтым выпадку можна сфарміраваць сапраўды спрыяльнае асяроддзе для палёты думкі. Каб у айчынным мастацтве зазямлілі новыя імёны, нам неабходна абавязкова працягваць настойліва працаваць, бо створана цэласная дзяржаўная сістэма. Дадзенай дзейнасці Фонду па падтрымцы творчай моладзі пастаянную ўвагу надае Прэзідэнт нашай краіны. Гэтая праца і ёсць той самы "культурны булён", які будзе заўжды падсілкоўваць творчыя памкненні моладзі.

**Занатавала
Настасся ПАНКРАТАВА
Фотар Юрыя ІВАНОВА**

Нібыта “свайго”

— Тацяна Рыгораўна, — звярнуліся мы да Тацяны Мархель, — **цяпер вы — народная артыстка. Як пачуваеце сябе ў новым статусе?**

— Я нават не чакала, што стану народнай! Хвалююча, прыемна, але... Шчыра кажучы, я яшчэ да канца так і, даруйце, не “ўехала”.

— **Праслужыўшы не адно дзесяцігоддзе на беларускай сцэне, вы, пэўна, маеце свой асабісты погляд на тое, якім павінен быць народны артыст, якімі рысамі вылучацца?**

— Першае, што прыходзіць на розум, — пазнавальнасць: акцёра павінны не проста ведаць у твар, а менавіта пазнаваць, успрымаць як “свайго”. І мне ў гэтым сэнсе праз усё творчае жыццё шчасліла. Калі ў асабістым жыцці, як і ў кожнага чалавека, надараліся пэўныя праблемы, я ведала: у мяне ёсць сцэна, праз якую я магу размаўляць з людзьмі,

дзяліцца сваімі клопатамі і нягодамі, атрымліваць увагу і чалавечую падтрымку. І для мяне гледачы заўсёды былі і застаюцца роднымі людзьмі, тымі, з кім я магу пагутарыць пра сваё, пра тое, што я як актрыса і як чалавек думаю, ве-

“робяць сябе” ў тэатры. Уявіце сабе: яны прыйшлі проста з універсітэта і адразу — у рэспубліканскі тэатр! Безумоўна, напачатку яны шмат у чым адчувалі ўнутраную разгубленасць, аднак ад спектакля да спектакля я назіраю, што тыя, каму цікавая і важная акцёрская прафесія, вядома набіраюць прафесіяналізму, майстэрства. Але я не лезу да іх з павучаннямі, бо добра ведаю: што табе, з пазіцыі уласнага жыццёвага досведу, у той або

“Сакрэты” ад...

Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 23 мая тры майстры айчыннага тэатра атрымалі ганаровыя званні. Народнымі артыстамі Беларусі сталі Віктар Манаеў з Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы і Тацяна Мархель з Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, а Ігар Сігоў з таго ж РТБД — заслужаным артыстам краіны. Натуральна, што мы паспяшаліся павіншаваць іх з гэтымі адзнакамі высокага прафесійнага ўзроўню і задаць колькі пытанняў кожнаму.

Пра Любоў...

— **Віктар Сяргеевіч, з якімі адчуваннямі вы сустрэлі вестку пра атрыманне звання народнага артыста? Што “стала інакш”?**

— Безумоўна, мне было прыемна даведацца пра гэта, аднак кардынальна ж нічога для мяне не змянілася — жыццё працягваецца. Іншая справа, што мне вельмі радасна за ўсіх тых маіх родных, блізкіх, сяброў, якія любяць мяне і ўспрынялі гэтую навіну з радасцю і натхненнем. Бачу, што для іх гэта — сапраўднае свята, і так хораша становіцца на душы...

— Ці значыць гэта, што ў заслужанага артыста яна, творчая адказнасць, можа быць ніжэйшай, а ў простага — і зусім адсутнічаць? Не, і яшчэ раз не! Акцёр заўсёды адказны за тое, што прамаўляе і якія думкі агучвае са сцэны. Кожны чалавек адказны перад іншымі, прычым не толькі перад роднымі і блізкімі. А калі ў глядзельную залу штодня прыходзіць некалькі соцень людзей, тады кожнае тваё слова набывае зусім іншы кошт і вагу. Акцёр у тэатры ахвяруе галоўным — самім сабой, аднак такая самаахвярнасць і ёсць любоў. А толькі Любоў здольная змяніць свет да лепшага.

Слова акцёра.

І — акцёрам!

даю, адчуваю. Лічу, што гэткае магчымасць у прафесіі — вялікае шчасце.

— **З пазіцыі уласнага акцёрскага вопыту, якімі прафесійнымі “сакрэтамі” вы маглі і хацелі б падзяліцца з маладымі, тымі, хто робіць у тэатры свае першыя крокі?**

— Так, у нашым Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі я маю магчымасць шмат працаваць разам з маладымі. І ведаецца, што скажу: атрымліваю велізарную асалоду, назіраючы за тым, якія яны, як яны

іншай ролі падаецца натуральным, для іншага, з улікам яго індывідуальнасці і арганікі, можа быць цалкам неспрымальным. Таму тут, бадай, галоўны сакрэт — не замінаць таму, каб гэтыя парасткі творчасці, якія выяўляюцца ў маладых, расцвіталі і развіваліся натуральна, згодна з уласнай прыродай кожнага. Бо акцёрская прафесія — глыбока індывідуальная.

— **Твой творчы лёс і праца ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі ад самага пачатку яго існавання — прыклад таго, што ў творчасці вельмі часта зусім не “месца**

Вось літаральна ўчора гуляў па Батанічным садзе, дзе любавалася бэзам, і на адной з алеек мне насустрач ішлі дзве жанчыны. Яны пазналі мяне і з непадробнай радасцю кінуліся

абдымаць, віншаваць, казалі столькі цёплых слоў!.. І я ў чарговы раз упэўніўся, што наш глядач — самы цёплы, шчыры і ўдзячны.

— **Пэўна, разам з той радасцю, якую вы дорыце нам, гледачам, цяпер у пэўным сэнсе мусіць павялічыцца і ступень прафесійнай творчай адказнасці?**

ўпрыгожвае чалавека”, а тая ступень прафесійнай самааддачы, з якой ён падыходзіць да сваёй работы. Што ты мог бы сказаць усім тым, хто не верыць, што можна сцвярджацца ў творчасці не толькі на класічных п’есах, але і ў спектаклях, створаных паводле айчыннай драматургіі?

— Скажу, што сцвердзіцца ў акцёрскай прафесіі можна толькі ў адным-адзіным выпадку: калі ты —

акцёр у сваёй душы. І ўбачыць тваё майстэрства могуць толькі тады, калі ты насамрэч з’яўляешся акцёрам. Безумоўна, сцвярджацца і прафесійна расці на класіцы прасцей: там заўсёды можна ў нечым “абaperціся” на аўтара. Але ж і сучасная драматургія не такі ўжо і блягі матэрыял для творчасці, галоўнае — увесь час імкнуцца быць у сваёй прафесіі крыху “лепшым”, чым ты ёсць на дадзены момант, не стамляцца працаваць з поўнай аддачай. Вось і ўвесь мой “рэцэпт”.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Рэцэпт Сігова

Ну, а Ігара Сігова мы “злавлілі” па тэлефоне літаральна на пероне:

— **Ігар, віншваем са званнем заслужанага артыста! І хочацца запытацца: як ўспрыняў гэтую навіну?**

— Мне патэлефанавалі з віншаваннямі наш міністр культуры Павел Латушка, сказаў, што я цяпер заслужаны, — было прыемна.

— **Як адчуваеш, што дасць табе гэтае званне: не з пункта гледжання ўласных рэгалій, а ў плане далейшага творчага жыцця?**

— Пакуль не ведаю. Безумоўна, калі пачуў гэтую прыемную для мяне навіну, адчуў нейкі ўнутраны “пераварот”. Але казаць, што з гэтага моманту маё жыццё нейкім істотным чынам зменіцца, стане іншым, я не буду.

Кафка “саспеў”

“Ператварэнне” на мове візуальных метафар

Карпатлівая работа айчынных лялечнікаў у справе давядзення да шырокіх глядацкіх мас даўняй ідэі аб тым, што тэатр лялек — не адно толькі дзіцячая забава, апошнім часам набывае ўсё большыя “абароты”. І на фоне таго, як беларускія драматычныя тэатры ўсё настойлівей скіроўваюць свае позіркы ў бок “лёгкага”, забаўляльнага, матэрыялу, лялечнікі, наадварот, робяць стаўку на сур’ёзную, канцэптualaную драматургію, пакліканую заглыбіць гледача ў свет інтэлектуальных разважанняў. І новы спектакль “Ператварэнне” паводле знакамітага апавядання Франца Кафкі, паказаны гродзенскімі лялечнікамі на сцэне Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, — яскравае таму пацвярджэнне.

леных эмацыйнага падключэння з боку самога персанажа. Ранішні пацалунак сваіх родных і чарговы трупік таракана, прынесены ў ахвяру дэманстрацыі найноўшага інсектыцыднага сродку, здаецца, існуюць асобна ад яго самога, хоць матэрыяльна ён і прысутнічае ў цэнтры падзей. Аднак сам герой, працягваючы тэму “маленькага чалавека”, існуе нібыта ў іншым вымярэнні, так што неабходнасць час ад часу пацвярджаць сваё “матэрыяльнае” быццё яго адно толькі раздражняе. Мілы і безабаронны ў першыя хвіліны спектакля, ён, выклікаючы спагаду і шкадаванне да сябе з боку нас, гледачоў, прыносіць у ахвяру ўласнае жыццё сваім родным, уваскрашаючы спрадвечную тэатральную ідэю ўзаемазалежнасці лялькі і акцёра. Калі Грэгар, якога ў жывым плане іграе Віталь Лявоўнаў, становіцца не проста ахвярай, а аб’ектам маніпуляцыі з боку лялек (Наталля Дацэнка, Ларыса Мікуліч, Дзмітрый Гайдэль), свет пераварочваецца, выяўляючы ўсю хісткасць і амбівалентнасць уласнага існавання.

персанажаў у час спектакля, нясуць не столькі інфармацыйную, колькі эмацыйную афарбоўку. І, як у свой час у Купалавай “Пэме без слоў”, у “Ператварэнні” Кафкі тэатр зноў “размаўляе” з гледачамі на мове эмоцый і візуальных метафар.

Структураўтваральным элементам пастаноўкі становіцца рытуалізацыя будзённага жыцця галоўнага героя, якая ператвараецца ў своеасаблівы механізм ланцуг рухаў, жэстаў, стасункаў і сацыяльных праў, абсалютна пазбаў-

Ключавая сцэна — ператварэнне Грэгара Замзы ў насякомае — вырашаецца надзвычай простымі, можна нават сказаць, прымітыўнымі сродкамі: цалкам раптоўна ў акцёра пад прасцінай, якой ён накрываецца пад час сну, распачынаецца надзвычайнае варушэнне, і гэтае “жыццё”, бы ў фільмах жахаў, настойліва патрабуе для сябе прасторы, імкліва стараецца вырвацца вонкі. Такі немудрагелісты прыём, увасабляемы акцёрамі на вачах гледачоў, і стварае адчуванне папраўдзе жывёльнага жаху: акурат ад той прастаты, з якой адна рэальнасць увачавідкі ператвараецца ў цалкам іншую, новую — нечаканую і абсалютна небяспечную.

І раптам кафкіянскія матывы зноў вяртаюць нас да “гогалеўшчыны”, узмоцненай і ўзведзенай у своеасаблівы абсалют: герой аказваецца больш не зольным выконваць свой будзённы рытуал, а значыць — і заставацца часткай та-

абсалютна лагічным, з пункта гледжання астатніх герояў спектакля (акурат гэтая стакойнасць і безэмацыйнасць, якая была ахоўнай “бронекамізэлькай” для ўласнага ўнутранага свету Грэгара, цяпер абарочваецца бяспаспартнай знішчальнай сілай), становіцца працэс ачышчэння будзённа-жыццёвага рытуалу ад усіх і ўсяго, што замінае яго звыкламу ходу. Іншымі словамі — тры струмені сродку ад насякомых, дружна і арганізавана скіраваныя акурат у Грэгара, уяўляюць з сябе адзінае лагічнае выйсце з сітуацыі. Жалітва? Але толькі для тых, хто ў гэты момант знаходзіцца ў зале ў ролі гледачоў. Іншыя ж, тыя, хто фігураваў на сцэне ў вопратцы дзінсектараў, проста — выканалі сваю справу, безэмацыйную і важную.

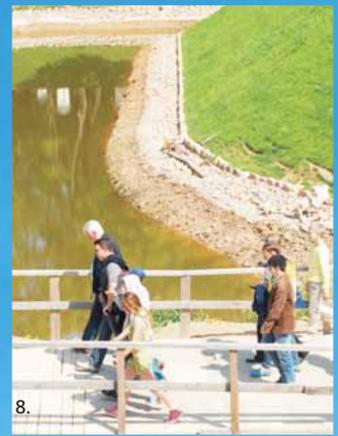
На здымку: сцэна са спектакля “Ператварэнне”. Фота з архіва тэатра

Для рэжысёра спектакля Алега Жугжды “Ператварэнне” Кафкі — матэрыял не выпадковы. Па яго словах, ён думаў пра яго даўно, “падбіраючыся” праз доўгія разважання, канцэртныя нумары “па матывах”... І вось нарэшце — “саспеў” для паўнавартаснай пастаноўкі. Спектакль атрымаўся атмасферны, як гэта бывае ва ўсіх пастаноўках Жугжды, аднак за гэтым зусім не “змазалася” сама гісторыя, расказаная Кафкам, хоць тэксту ў класічным яго разуменні ў ім няма: тыя некалькі рэплік, якія гучаць з вуснаў

ПАБАЧЫЦЬ НЯСВІЖ І... ЗАХАПІЦА

"Візуальны рэпартаж"

З вышыні Нясвіжскай рэзідэнцыі Радзівілаў выглядае, бы казачны замак (1, 16), аточаны зялёным парку. Цудоўныя краявіды адкрываюцца і з вокнаў палаца (2, 15). У такім ракурсе можна агулам ацаніць і даробкі рэстаўратараў, і ход будаўнічых работ на фінальнай іх стадыі (9, 12, 13, 14). Але для больш дакладнай ацэнкі неабходна "апусціцца на зямлю" ды паўглядацца ў дэталі інтэр'ера (3, 7, 12). Кожнай з іх пад час рэстаўрацыі была нададзена асабліва ўвага. Герб Радзівілаў на фасадзе палаца (4) ніхто з сучаснікаў не памятае ў колеравым увасабленні — яго спрадвечны выгляд удалося высветліць толькі дзякуючы натурным і архіўным даследаванням. Адноўлены

і старыя ліхтары, што калісьці ўпрыгожвалі ўнутраны двор (10). А гэта — сведчанне даўніны гісторыі радавога гнязда Радзівілаў (11). У работах па добраўпарадкаванні прынамжовай тэрыторыі чынны ўдзел узяў Нясвіжскі райвыканкам. Намеснік яго старшыні Міхаіл Афанасік актыўна цікавіцца ходам работ (5). Яны яшчэ не завершаны, але ўбачанае ўжо цяпер выклікае захапленне ў турыстаў — як замежных гасцей (8), так і звычайных беларускіх школьнікаў (6). Нясвіжская рэзідэнцыя адкрыта для ўсіх.

la Biennale di Venezia

Arte
Architettura
Cinema
Danza
Musica
Teatro
Archivio Storico

3-га чэрвеня дзякуючы ініцыятыве і фінансавым сродкам Міністэрства культуры краіны, а таксама падтрымцы генеральнага спонсара — “Прыорбанка” — на 54-м Венецыянскім біенале адкрыецца Нацыянальны павільён Рэспублікі Беларусь. Праект, які цягам свайго канцэптualaнага напаўнення выклікаў столькі абмеркаванняў і непадробнай цікавасці, нарэшце атрымае сваё канчатковае ўвасабленне. Што ўбачыць еўрапейская, ды не толькі, публіка на, умоўна кажучы, куточку “terra Belarus” у прасторы знакамітага і прэстыжнага форуму? Як будзе выглядаць экспазіцыя выстаўкі-праекта? “К” даведалася падрабязнасці, звярнуўшыся да творчай і тэхнічнай групы беларускай каманды.

Перад уваходам у Нацыянальны павільён Беларусі размесціца работа Кастуся Касцючэнка.

Венецыянскі тэкст

Артур Клінаў і яго саламяныя творы.

Ідэя

“Kodex” — такую назву носіць праект, які мае прадставіць беларускае сучаснае мастацтва на “la Biennale di Venezia”. Ён прапануе ідэю сучаснай інтэрпрэтацыі афармлення тэксту, пададзенаю праз работы пяці творцаў: Юрыя Алісевіча, Артура Клінава, Кастуся Касцючэнка, Віктара Пятрова і Дзяніса Скварцова.

На думку куратара Нацыянальнага павільёна, рэктара Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, прафесара Міхаіла Баразны, “Kodex” цалкам адпавядае заяўленаму дэвізу-напрамку сёлетняга Венецыянскага біенале — “ILLUMInations”, што можна перакласці як “ілюмінацыі”, ці

Юрыя Алісевіч і работа з цыкла “Маё асяроддзе”.

“асвечаныя нацыі”... “У часы Дантэ ілюмінатарам называлі мастака, які сродкамі мініяцюры тлумачыў тэкст: гэта быў папярэднік сённяшняга ілюстратара або дызайнера, — прапанаваў “К” сваю трактоўку Міхаіл Баразна. — Наш праект ставіць за мэту ўзнавіць гэты сэнс слова. Кожны з мастакоў-удзельнікаў аздабляе тэкст сваімі выяўленчымі сродкамі. Што гэта за тэкст? Назавём яго “Беларусь”...”.

Увасабленне: агульнае праз прыватнае

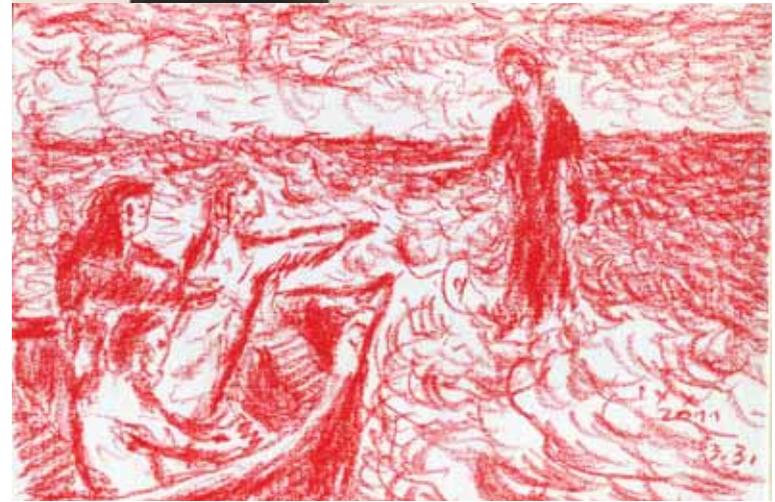
Каб уявіць сабе экспазіцыю, што будзе прадстаўлена на Венецыянскім біенале, “К” вырашыла разабраць “агульнае цэлае” на асобныя часткі і прапанавала кожнаму мастаку распавесці пра сваю працу ў праекце.

Цела свету

Кастусь Касцючэнка:

— Мая скульптурная работа мае назву “Распяцце”. Яна ўяўляе з сябе старонку Бібліі, якая павольна пераходзіць у мужчынскі торс, у раскрыжаванага, умоўна кажучы, чалавека. Малітва, якую можна прачытаць на старонцы, ператвараецца на цэла распятага ў татуаж. Я імкнуўся данесці ідэю: цэла чалавека — гэта цэла свету, якое трымаецца да той пары, пакуль дзейнічаюць заповеды Бібліі, заповедзі, што Бог даў людзям. Ісціны, прапісаныя ў Кнізе кніг, што людзі імкнуцца выконваць, даюць спадзеў на далейшае жыццё. Вось такое маё асабістае пасланне.

Што да тэхнічных момантаў — скульптура зроблена з пластыку. Мне хацелася выкарыстаць усе магчымыя гэтага матэрыялу, і таму было вырашана зрабіць яе ярка-чырвоным колеру. Існавала версія пафарбаваць скульптуру ў залаты, “пад бронзу”, але потым я спыніўся на чырвоным: так яна выглядае больш сучасна і выразна. Ці магчымы былі іншыя сродкі для ўвасаблення маёй ідэі? Адзінае, што мне трэба было ўлічваць: скульптура не павінна быць вельмі цяжкай — усё ж такі пытанне з транспарціроўкай трэба браць пад увагу. Цяпер яна важыць прыкладна 100 кг. У астатнім я быў абсалютна вольны і абраў пластык,

Віктар Пятроў прадставіць свае работы ў некалькіх катэгорыях, у тым ліку — перформансе і малюнку.

падрабязней, у экспазіцыі ўдзельнічаюць некалькі жывапісных твораў і адзін вялікі каляровы малюнак — 4x4 метры. Гэта “Апакаліпсіс. Папярэджанне”. Ён створаны даволі даўно, але спецыяльна для Біенале быў зменены і дапрацаваны. Я імкнуўся ў мастацтве выказацца на сур’ёзныя тэмы, і, у прыватнасці, гэты твор, які выкананы ў чырвоным колеры, з’яўляецца пэўным знакам — папярэджаннем чалавецтву. На маю думку, сёння людзі падзяліліся на два палярныя сегменты: ёсць тыя, хто ідзе за Хрыстом, за Бібліяй, і тыя, хто не робіць гэтага. Магчыма, для кагосьці ўзнятае пытанне і не падаецца актуальным, але для мяне выказацца ў падобным ключы — справа прынцыпова. Занадта шмат у нашым мастацтве “лёгкай” тэм, а, на маю думку, творца ў першую чаргу мусіць падтурхоўваць грамадства да размовы на такім узроўні. Прыкладна на гэтую ж тэму я “выкажуся” і ў перформансе. Сімволіка шасці колераў будзе абыграная ў дзеі, але ў якім фармаце гэта будзе зроблена — не здолею зараз апісаць.

мове я ўжо прадставіў не толькі канцэптualныя работы, але і творы абстрактнага характару, на агульначалавечыя тэмы, якія часта распрацоўваюць мастакі.

“Прамаляўваю паўсядзённасць”. Інтэрактыўна

Юрыя Алісевіч:

— “Маё асяроддзе” — такую назву носіць праект за маім аўтарствам у агульнай экспазіцыі. Гэта малюнак, зроблены гелевай ручкай на звычайнай паперы. Яны падобныя да накідаў, інтэр’ерных замалёвак — і сапраўды, я фіксую дэталі маіх інтэр’ераў: дома, майстэрні, месца працы... Іншымі словамі, я прамалёўваю сваю паўсядзённасць: з якіх дробязей яна ўтвараецца, што яе складае... Цікава, але пэўную ролю ў гэтых працах выконваюць подпісы: я падпісваю, якога колеру элементы інтэр’ераў. Да прыкладу, падаконнік — белы, фон — чырвоны, драпі-

роўка — сіняя, і атрымліваецца, што кожны, прачытаўшы апісанне, можа “пафарбаваць” у думках маё асяроддзе ў згаданыя колеры. Адбываецца нешта кшталту інтэрактыўнай гульні.

У цэлым, было б сумна без гэтых подпісаў-“падказак” — нават у кампазіцыйным плане. А так ёсць момант стылізацыі, гульні, гэтай іроніі, жарту. Мне падаецца, мае творы ўяўляюць з сябе гэткае акенца ў наша жыццё, у паўсядзённасць. І графічная падача гэтай рэальнасці надае ўбачанаму магчымасці разнастайных прачытанняў.

Ці даўно я працую ў падобнай тэхніцы? Так, са студэнцкіх гадоў. Было шмат замалёвак, якія першапачаткова разглядаліся як падрыхтоўчыя малюнкi да станковых работ у колеры, але паступова гэта ўсё “перарасло” ў самастойны від мастацтва.

гуры, але яе сутнасць — “даслоўная” копія вядомага твора “Таёмная вячэра” Леанарда да Вінчы — засталася. Праект зроблены з саломы, і, улічваючы невялікія памеры Павільёна краіны на Венецыянскім біенале, ён мусіць быць падвешаны пад столлю на вышыні 3 — 3,5 метра. У гэтым ёсць сэнс, таму што арыгінал Леанарда таксама знаходзіцца на вышыні ў міланскім кляштары Санта-Марыя-дэле-Грацыя, — унікае такая прамая алюзія на арыгінал. Адзінае адрозненне — копія вядомага твора створана аб’ёмная, і можна будзе паглядзець на яе, так бы мовіць, з усіх бакоў. Саломы — гэта такі традыцыйны матэрыял: у добрым святле ён будзе выглядаць, нібы золата,

Віртуальная версія беларускай экспазіцыі.

Калі правесці своеасаблівую віртуальную экскурсію па павільёне, трэба пачынаць з двара. Там ля ўвахода наведвальнікаў будзе вітаць яркая скульптура Косці Касцючэнка, якая размесціцца на празрыстым пастаменце. Яна будзе нібыта лунаць у паветры над каналам. Вертыкальны банер на будынку з колерамі Дзяржаўнага сцяга паведміць аб тым, мастацтва якой краіны прадстаўлена ў памяшканні.

Адкрываецца экспазіцыя аб’ёмам вышыняй у чатыры метры. Паралелепіпед, адзін бок якога пафарбаваны ў белы колер, другі — у чорны, прадставіць твор Віктара Пятрова “Апакліпсіс. Папярэджанне” і фільм Дзяніса Скварцова, што будзе дэманстравацца на экране, уманціраваным у адзін з бакоў чатырохкутніка.

Далей на сценах памяшкання размесцяцца праекты Юрыя Алісевіча і Віктара Пятрова: творы першага насупраць работ другога.

Экспазіцыю прадоўжыць аб’ёмны трохкутнік: на адным яго баку ў зробленых акенцах будзе прадстаўлена творчасць Юрыя Алісевіча (яму была прапанавана прастора, якую ён распісаў), на другім баку — на маніторы прадэманструюць лічбавыя малюнкi Віктара Пятрова.

На другім падобным трохкутніку, які будзе размешчаны трохі далей, — відэаэкспазіцыя фотаздымкаў перформансаў Віктара Пятрова і яго жывапіснай работы “Марфа і Марыя”. Яна стварае моцны колеравы акцэнт. Тут жа, на сценах, — жывапісныя творы мастака малых форм.

Кульмінацыяй выстаўкі стане арт-аб’ект Артура Клінава, які будзе

Пад назвай “Беларусь”

“Kodex” Нацыянальнага павільёна краіны

Трактоўка кіно

Дзяніс Скварцоў:

— Мая частка — гэта фільм “ББС”. Вядома, што кіно можна трактаваць таксама як малюнак — малюнак святлом. Герой карціны імкнецца намалюваць, сфармуляваць свае жаданні і зрабіць іх такім чынам рэальнымі. Калі штосьці адбываецца на палатне — значыць, што пэўная частка памкненняў спраўдзілася. Выяўленне гэтай пачуццёвай хвалі, гэтага нерву нашых жаданняў я імкнуўся перадаць у сваім кіно, якое, можа быць, і не кіно зусім.

Версія “...Вячэры” з алюзіямі

Артур Клінаў:

— Праект з маім удзелам мае назву “Таёмная вячэра”, і мінскія глядачы маглі яго бачыць год таму на выстаўцы “Дах”. У новай версіі работы лепш прапрацаваны фі-

плюс да ўсяго, каб стварыць адпаведны эффект, мы яго наўмысна пазалацілі.

Праектамі з саломы я займаюся гадоў дзесяць. Сярод іх — работа “Салодкае саламянае жыццё”, і вось цяпер я распачаў цыкл рымейкаў на творы вядомых класікаў.

Кастусь Касцючэнка ў майстэрні пад час афарбоўкі кампазіцыі.

ны прадмет, зроблены з саломы, у маёй інтэрпрэтацыі ўяўляе з сябе гэтка ўзор распаду матэрыі. І вось падобнае спалучэнне золата, пышнасці і распаду — мяне прываблівае, цікавіць. У “Таёмнай вячэры” гэты канфлікт, на маю думку, яшчэ больш узмацняецца. Што сёння

Саламяныя скульптуры перад адпраўкай у Венецыю.

ларускай экспазіцыі Міхаілу Шыкаву задача стварыць запамінальную кропку ў маршруце патэнцыйнага прыхільніка сучаснага мастацтва не падалася невырашальнай.

Міхаіл Шыкаў:

— Павільён, у якім будуць экспанавацца работы беларускіх мастакоў, не зусім прыстасаваны для выстаўкі сучаснага мастацтва: шмат месца ў зале “забіраюць” офісныя памяшканні. З іншага боку, сцены офісных пакояў дазваляюць замацаваць на іх экспазіцыйныя аб’ёмы, у той час як выкарыстанне муру гістарычнага будынка, дзе месціцца тая офісы, увогуле амаль немагчымае. Згодна з італьянскімі законамі, мы нават цвіка ў падобную сцяну не можам убіць без папярэдніх дазваляў і ўзгадненняў.

Архітэктура беларускай экспазіцыі распрацавана, так бы мовіць, па закальцаваным сцэнарыі: ад прыватнага — да агульнага, і наадварот. Я ахарактарызаваў бы яе як шматпланавую экспазіцыю, сціплюю, але — з пачуццём уласнай годнасці. Кожны госць, наведаўшы яе, мусіць займець сваё асабістае меркаванне ад убачанага.

ёсць вера? Хрысціянства? Ці дзейнічаюць у наш час, увогуле, маральныя каноны? Або ўсё гэта толькі фікцыя? Відавочна, што, у пэўным сэнсе, свет знаходзіцца ў маральным тупіку. І калі не зрабіць гэты выбар — куды ўсё пакоціцца?

Так, у ранейшай версіі праз салому прарастала трава, і гэта быў такі пазітыўны мэсэдж, але цяпер зрабіць гэта тэхнічна немагчыма. Няма часу і магчымасцей. Тым больш, аб’ект будзе вісець у прасторы, і глядач не здолее ўбачыць зялёных парасткаў.

Экспазіцыя

Тое, што пабудова экспазіцыйнай прасторы стварае пяцьдзясят, калі не больш, працэнтаў поспеху выстаўкі, напэўна, ні для кога не з’яўляецца адкрыццём. 170 метраў беларускага павільёна — гэта не тая прастора, якую назавеш вялікай. Тым не менш, архітэктару бе-

Дзяніс Скварцоў і кадр з яго відэатвора.

Прынамсі, “Таёмная вячэра” — першая з гэтага цыкла, улётку запланаваны рымейкі на Веласкаса, Рэмбранта, Сальвадора Далі... Чаму я абраў менавіта салому? Яна падаецца мне вельмі філасофскім матэрыялам: з аднаго боку, увасабляе характэрнае, раскошу цывілізацыі, манументальнасць, а з іншага — кож-

вісець на тросах на вышні больш за тры метры. Арт-аб’ект — вялікі: 5,5x1,5 метра, але ён стварае неабходную вертыкаль, якая робіць усё экспазіцыю кампазіцыйна завершанай.

Беларускі павільён з’яўляецца, так бы мовіць, шляхам да іншых павільёнаў. І я наўмысна зрабіў яго канструкцыю гэткай, каб ён працываўся і ў адваротным парадку: як з увахода да выхаду, так і з выхада да увахода. Каб наведвальнік, азірнуўшыся, захацеў прайсці яго яшчэ раз.

Вядома, што, пры ўсіх намаганнях, мы не здолеем аб’ектыўна і ўсебакова ацаніць будучы праект. Як ніколі справядліва тут гучыць выслоўе: лепш адзін раз убачыць, чым сто разоў пачуць. Тым не менш, агульнае ўяўленне аб тым, што прадставіць Беларусь на 54-м Венецыянскім біенале, чытачу, спадзяёмся, удалося атрымаць. Вердыкты і персанальныя ўражанні — за тымі, хто ўбачыць усё на ўласныя вочы.

Канцэпцыяй і нападуненнем павільёна цікавілася Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Фота Юрыя ІВАЦОВА

Новы этап развіцця сяла: сацыякультурны зрээ

Гарадскі пасёлак Ліёзна Віцебскага раёна цяпер рыхтуецца да правядзення абласных дажынак: рамантуецца, добраўпарадкоўваюцца вуліцы і скверы, плануецца праграма свята... Змены, натуральна, не абмінулі і сферу культуры. Так, напрыклад, раённы Дом культуры цяпер стаіць у рыштаваннях, а ўнутры завіхаюцца рабочыя. Таксама рамантуюцца мясцовы кінатэатр і Дом рамёстваў, а будынак, дзе раней размяшчалася Цэнтральная раённая бібліятэка, з цягам часу павінен ператварыцца ў культурна-аздараўленчы цэнтр, разлічаны на сотні наведвальнікаў...

Хапае тут не толькі будаўнічага тлуму, а і разнастайных творчых задумак ды праектаў. І гэтая праца на перспектыву цалкам зразумелая і надзённая. Бо, як вядома, і на Ліённеншчыне, і па ўсёй Віцебшчыне культурным работнікам трэба спрацаваць па платных паслугах на 180 працэнтаў ад фактычнага ўзроўню мінулага года. Усё гэта не дазваляе, як кажуць, спаць у шапку, а прымушае шукаць новыя віды платных паслуг, працаваць "з прыцэлам" на кожнага патэнцыйнага спажываўца. Зразумела, у плане крэатыўных задумак ёсць на Ліённеншчыне яшчэ шмат нявыкарыстаных патэнцыялаў. І прыроднае багацце рэгіёна, і яго славутыя гістарычнае мінулае, і тыя знакаміды людзі, што нарадзіліся на Ліённеншчыне або тут жылі, — усе гэтыя тэмы можна цікава распрацоўваць і раскручваць, выкарыстоўваючы прыёмы "агрэсіўнага маркетынгу" і ствараючы свае рэгіянальныя брэндывы...

Гэтай справе, як падаецца, замянаюць праблемы: не толькі недавальняючая матэрыяльна-тэхнічная база шэрагу ўстаноў культуры горада і раёна, але і недахоп кваліфікаваных спецыялістаў...

Народ пытаецца і прапануе

Бібліятэка, дзе ты?

Найбольш праблемныя пытанні жыхароў Ліённеншчыны — пра недавальняючы стан гарпасялковых аб'ектаў культуры. І гэта, безумоўна, зразумела. Кожны жыхар райцэнтра жадае бачыць свой горад прыгожым і ўзорным у сацыякультурным плане. Шмат нявыкарыстаных рэзерваў, натуральна, і на сяле. Застаецца спадзявацца, што агульныя жыхарамі праблемы ў хуткім часе будуць вырашаны.

Святлана Пятроўна, медсястра, г.п. Ліёзна:

— У мяне двое дзетак, якія часта карыстаюцца бібліятэкай. Але ж на сёння сітуацыя такая, што кнігі даводзіцца браць на абанемента ў адным будынку, а чытаць газеты ці часопісы — у другім. А дзіцячая бібліятэка месціцца ўвогуле ў трэцім будынку... І гэтай праблема — не першы год. Пагадзіцеся, бібліятэка ў некалькіх месцах — гэта, як мінімум, нязручна. І ці займае яна калі-небудзь адзіны будынак — невядома...

Таццяна Міхайлаўна, рабочая, г.п. Ліёзна:

— Раённы Дом культуры цяпер на рамонтце. Калі ён скончыцца?..

Святлана Казакова, дырэктар СДК аграгарадка "Стасева":

— У нашым ДOME культуры рамонт зрабілі не так даўно, ёсць даволі неблагая гукаўзмацняльная і светлавая апаратура, але ж вельмі не стае ноўтбука...

Гутарка са старшынёй Ліённенскага раённага выканаўчага камітэта Іванам ЛАЎРЫНОВІЧАМ адбылася адразу пасля наведання шматлікіх устаноў культуры раёна. Пра ўсе праблемы ды перспектывыя планы сацыякультурнага развіцця Ліёзна і Ліённенскага раёна Іван Антонавіч раслаў у шчыра і адкрыта. У традыцыйнай райвыканкамаўскай "лятучцы", ініцыяванай "К", прыняла ўдзел, натуральна, і начальнік мясцовага аддзела культуры Марыя КАЗАКЕВІЧ.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Іван Антонавіч, не магу не пачаць нашу гутарку з найбольш актуальнай тэмы — падрыхтоўкі да абласных дажынак, што пройдуць у Ліёзне напрыканцы верасня. Да свята, пераканаўся на свае вочы, раён рыхтуецца вельмі адказна... І ў сферы культуры плануецца шмат чаго зрабіць...

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Так, сапраўды, актыўна рыхтуем, рамантуем усе праблемныя аб'екты. Найважнейшая задача — рамонт раённага Дома культуры. У РДК яго не было цягам дзесяцігоддзяў. На капітальны рамонт спатрэбіцца два — два з паловай мільярды рублёў. На сёння выдаткавана 800 мільёнаў. Але мы ўсё адно скончым рамонтныя работы, нават калі

тральнай раённай бібліятэкі. Аддзельны ЦРБ, як вядома, "раскіданы" па ўсім гарадскім пасёлку, а абанемента размешчаны ў будынку раённага ваенна-гістарычнага музея. Цяжка і музейшчыкам працаваць: не стае плошчаў для выставак, а пра бібліятэкараў і гаворкі няма. Ці вырашыцца гэтая праблемная сітуацыя і калі?

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— У тым будынку, у якім раней размяшчалася бібліятэка і які быў прызначаны аварыйным і зачынены, плануем зрабіць культурна-аздараўленчы цэнтр. Ужо правялі экспертызу, падрыхтавалі праектна-каштарысную дакументацыю, і літаральна днямі заплацілі за гэтыя работы 150 мільёнаў. Першая чарга капіталь-

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Так, а таксама за кошт сельскага насельніцтва. Мы будзем шмат жылля, у 2009-м здалі адзін 60-кватэрны дом, летась — два такія ж, а сёлета ўзводзім адзін 60-кватэрны і адзін на сорак кватэр. Будзем працягваць будаўніцтва. А гэта — новыя сем'і, дзеці, каму трэба даць усё найлепшае. І культурна-аздараўленчы цэнтр — тое, што патрэбна гораду. Як у плане спартыўнага жыцця, так і культурнага.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Звернемся да раёна. Пабываў у некалькіх аграгарадках. Зробленае — уражвае. Асабліва — будынак СДК у аграгарадку "Новае сяло": так званы даўгабуд, які пачалі ўзводзіць яшчэ ў 1987 годзе,

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Так, гэта зробіць абавязкова. Бо, маючы гэтак дадатковае памяшканне, можна займаць больш магчымасцей для правядзення гурткавай работы, размясціць у ім тэніс, бильярд... Гэта нашы планы. Тое ж самае — і ў Палёнаўскім СДК.

Марыя КАЗАКЕВІЧ:

— Аб'ект застаўся "пераходным" на гэты год: не хапіла грошай, каб цалкам завяршыць там рамонтныя работы.

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Паступова будзем вырашаць і гэтак пытанне. Безумоўна, нам вельмі дапамагла Дзяржпраграма адраджэння і развіцця сяла. Так, толькі за 2010 год мы ўвялі два аграгарадкі, прычым СДК у адным з іх — таксама даўгабуд: будаўніцтва Дома культуры распачалося ў вёсцы Кавалі яшчэ ў 1987-м, а было скончана толькі напрыканцы мінулага года. Засталіся там невялікія работы, але яны будуць завершаны цягам года. Кавалі мяжуюць з Расіяй, гэта знакаміды мясціны:

Як засеяць ідэямі "неўзаранае поле" Ліённеншчыны

Ініцыятыва: прапіярэць

Раённы Дом культуры ў раёне Ліёзна.

нага будаўніцтва — 4 мільярды рублёў, а ўвесь аб'ект "пацягне" на суму звыш 10 мільярдаў. Зразумела, задача няпростая. Але ў нас у Ліёзне няма прыдатнага будынка для спартыўных гурткоў, для фізічнага выхавання, толькі спартзалы ў школах. А, паводле праекта, у гэтым КАЦы размесціцца і памяшканні для секцый, саўна, басейн... Таму я лічу, што да 2015 года мы павінны яго пабудаваць, бо за апошнія тры гады насельніцтва Ліёзна павялічылася прыкладна на тысячу чалавек...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— За кошт прыездных?

толькі пазалетаць быў здадзены ў эксплуатацыю... Але я даведаўся, што не ўсе аграгарадкі пакуль даведзены да ладу...

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Так, ёсць у нас праблемы па аграгарадку "Пушкі", а гэта перспектывнае паселішча, прыгарад Ліёзна, таму для мясцовых жыхароў трэба прадугледзець поўны спектр усіх паслуг.

Марыя КАЗАКЕВІЧ:

— СДК у Пушках цяпер месціцца ў будынку, дзе раней знаходзіліся мясцовыя кафэ і сталовка. Мы адрамантавалі палову будынка, і там ужо працуем. Паступова адрамантуем другую частку.

Дэталі да агульнай карціны

"КампАс" для асаў

Ліённенская ЦБС здзіўляе кожнага наведвальніка разнастайнымі відамі платных паслуг. І гэта цалкам зразумела: планы даведзены даволі высокія.

Відаў платных паслуг у Ліённенскай ЦБС да нядаўняга часу было дваццаць, а з 1 красавіка дадаліся яшчэ восем. Сярод навінак — прыём і перадача паведамленняў па электроннай пошце, антывірусны кантроль электронных ноўсбітаў, хуткі набор тэксту і Куток здаровага чытача, дзе кожны ахвотны можа не толькі ўзяць кнігі на тэму здаровага ладу жыцця, а і памераць сваю вагу. Электронныя вагі стаяць на абанемента ў Ліённенскай ЦРБ.

— Можна, хутка пачынае і ціск правяраць? — запытаўся нападжартам у дырэктара Ліённенскай ЦБС Святланы Дрылёнак.

— Ціск правяраць не маем права, — адказала яна. — А вось рост памераць — калі ласка: гэтую паслугу таксама плануем хутка ўвесці...

Летась бібліятэкары зарабілі звыш адзінаццаці мільёнаў, сёлета трэба — 19. Таму і ўводзяць у ЦБС новыя віды паслуг. Заробленыя грошы ідуць на касметычны

рамонт некаторых бібліятэчных устаноў, закупку расходных матэрыялаў, найноўшай капіравальнай і вылічальнай тэхнікі.

Дарэчы, хоць камп'ютараў, як прызналася Святлана Дрылёнак, заўсёды не хапае, іх у Ліённенскай ЦБС не так ужо і мала: дзевятнаццаць. Сем з іх — у ЦРБ. А ў бібліятэцы аграгарадка "Новае сяло" камп'ютараў нават два. Бібліятэкар Ларыса Краснабарод дзякуючы гэтай арганізацыі пры ўстаноўце дзіцячы камп'ютарны клуб "КомпАс". У ім будучы камп'ютарны ася навучаюцца азам працы на двух ПК, спрабуюць сканіраваць, раздрукоўваць і набіраць тэксты, граюць у віртуальнай прасторы ў разнастайныя гульні, з даваўненнем праглядаюць на камп'ютары цікавыя фільмы ды прэзентацыі.

там у гады Вялікай Айчыннай ваявалі партызанская брыгада імя Данукалава. Дзякуючы ёй на згаданай тэрыторыі фактычна працягвала дзейнічаць саветская ўлада.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Якраз у сувязі з вашай згадкай пра партызанаў, хачу задаць яшчэ адно пытанне. Калісь пабываў у Расонскім раёне Віцебскай вобласці. Там мясцовыя музейшчыкі з выгодай выкарыстоўваюць сваю гісторыю: на тым месцы, дзе ў часы Вялікай Айчыннай вайны была стаянка партызанскай брыгады, пабудавалі зямлянку, возяць туды з экскурсіямі школьнікаў, а цяпер — і цэлыя сем'і. І там, у лесе, ладзяць платныя тэатралізацыі, гатуець "партызанскую" паходную кашу... Можна, маючы такое цікавае ваеннае мінулае, варта было б падумаць пра стварэнне падобнага турыстычнага аб'екта ці якім-небудзь іншым чынам прыцягнуць ліённенцаў да ваенна-патрыятычнай тэмы?

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Увогуле, гэтая тэма — актуальная. Над гэтым варта падумаць. Бо адсюль, з нашага раёна, пачалося вызваленне Беларусі — аперацыя "Баграціён"...

Марыя КАЗАКЕВІЧ:

— Іван Антонавіч, можам зрабіць такія зямлянку, да прыкладу, у тых жа Кавалях. Да таго ж, там у нас ёсць невялікі музей, школа, гэта цэнтр гаспадаркі... Але, дарэчы, калі казаць пра культурны складнік, дык каторы год на Ліённеншчыне ладзяцца абласныя фестывалы аўтарскай песні і паэзіі "Песні сунічных бароў", свята "Масленіца" і гісторыка-культурнай спадчыны "Свята ў маентку Страгань", прысвечанае знакамідаму фальклору і этнографу Аляксандру Рыпінскаму. Арганізоўваем і традыцыйныя штогадовыя агляды мастацкай самадзейнасці. А ўсяго ў раёне — 12 калектываў са званнем "народны". Лічба, як я лічу, до-сыць неблагая.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Неаспрэчна, культурныя работнікі раёна працуюць даволі плённа. Але вось пра што хацелася б пагаварыць. У некаторых раёнах Віцебшчыны вельмі развіты аграэкатурызм. І мясцовыя аддзельны культуры прапануюць наступную платную паслугу: выступленні сваіх народных калектываў для наведвальнікаў і аматараў сельскага адпачынку. Ці практыкуецца падобнае

на Ліёнэншчыне? Усё ж 180-працэнтны пазабюджэтны план — не жартакі, і тут без дзяржаўна-прыватнага партнёрства, напэўна, не абыйсціся...

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— На жаль, пакуль што і аграэкатурызм, і турызм наогул у раёне развітыя не надта добра. Хоць у нас ёсць сапраўдныя прыродныя багацці, і, я лічу, аграэкатурызм у нас яшчэ абавязкова ў перспектыве з’явіцца і разаяцца. Бо па тэрыторыі раёна праходзіць водападзел Дняпра і Дзвіны — гэта значыць, у нас шмат рэк і азёр, ёсць і рэспубліканскі ландшафтны заказнік “Бабінавічы”, батанічны заказнік “Бор”... Да таго ж, Ліёнэнскі раён — адзіны на Віцебшчыне, дзе няма свінакомплексу. І ўсё гэта сведчыць пра тое, што экалогія ў нас — выключная.

Марыя КАЗАКЕВІЧ:

— А пакуль нашы калектывы выступаюць у зонах адпачынку, якія размешчаны на тэрыторыі раёна, і гэтыя канцэрты — платныя. Што да турыстаў, дык мы на іх не забыліся таксама: на базе Ліёнэнскага РДР адкрыты гандлёвы аб’ект “Беларускія сувеніры”, дзе кожны можа набыць вырабы нашых майстроў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Але ж шмат яшчэ на Ліёнэншчыне, на маю думку, і іншых нявыкарыстаных “турыстычных” рэзерваў. З Ліёзна

іншых краін. Хаця, з іншага боку, гэты музей мы можам размясціць у тым будынку, дзе цяпер знаходзіцца Дом рамёстваў.

Марыя КАЗАКЕВІЧ:

— Магчыма, так і варта будзе рабіць. А РДР размесцім у будынку культурына-аздараўленчага цэнтра...

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Падумаем. Бо філіял Музея Шагала — гэта цалкам рэальна. Тым больш,

што ў гэтым накірунку ў аддзеле культуры, наколькі я ведаю, ужо робіцца.

Марыя КАЗАКЕВІЧ:

— Так, у нас 70 працэнтаў культурна-работнікаў маюць вышэйшую і сярэднюю спецыяльную адукацыю. Па накіраваных навучаюцца 20 чалавек, за апошні час павысіў кваліфікацыю 21 супрацоўнік. Ладзім семінары-практыкумы, стажыроўкі, атэстацыі сваіх культурна-работнікаў.

Старшыня Ліёнэнскага райвыканкама Іван Лаўрыновіч і начальнік мясцовага аддзела культуры Марыя Казакевіч.

“Калышанку” і...

Райвыканкамаўская “лятушка” з “К”

паходзіць род сусветна вядомага мастака Марка Шагала, яго бацькі, і ён неаднойчы соды прыязджаў, маляваў краявіды... Чаму б не “раскруціць” гэтую тэму: стварыць музей або наладзіць нейкія пленэры, выстаўкі, паспрабаваць арганізаваць экскурсійны маршрут? Бо пакуль што турысты, каб даведацца пра Марка Шагала, едуць у Віцебск, а Ліёзна мінаюць. Тым больш, ад абласнога цэнтра вы знаходзіцеся не так далёка...

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Мы ўжо даўно задумваліся над гэтай тэмай. І нашы планы таксама звязаны з будучым культурна-аздараўленчым цэнтрам. Мяркуем менавіта ў ім выдаткаваць вялікае памяшканне пад філіял віцебскага Музея Шагала. Бо, пагадзіцеся, для музея патрэбна, каб будынак адпавядаў задуме, знаходзіўся ў цэнтры гарадскога пасёлка. Тым больш, калі ўлічыць, што ў ім пабываюць сотні і тысячы чалавек як з Віцебшчыны, так з Беларусі ды

маем шэраг дакументаў, матэрыялаў і экспанатаў. Так што турыстаў прывабіць зможам.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Якія яшчэ задачы на сёння, Іван Антонавіч, стаяць перад аддзелам культуры раёна, перад мясцовымі культурна-работнікамі?

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Найпершая задача для работнікаў сферы культуры — правесці на высокім узроўні абласныя дажыткі: сустрэць гасцей, паказаць свае напрацоўкі, арганізаваць канцэртныя выступленні — словам, адпрацаваць на ўсе сто... Пра другую мэта мы ўжо казалі: не сядзець на месцы, ствараць новыя калектывы, гурткі, цікавыя мерапрыемствы. І рабіць гэта ў кожнай устаноўе раёна.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Каб арганізаваць гэтае “новае”, неабходны і адпаведныя кадры. Шмат

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Усё гэта добра. Але трэба, каб кожны кіраўнік той або іншай установы культуры быў зацікаўлены ў сваёй дзейнасці, быў арганізатарам, завадатарам, ініцыятыўным чалавекам. Тут працы яшчэ шмат.

Марыя КАЗАКЕВІЧ:

— Не менш яе і па тых жа рамонтах. Хочацца абавязкова давесці да ладу ўсе аб’екты культуры як у гарпасёлку, так і на сяле.

Іван ЛАЎРЫНОВІЧ:

— Абавязкова. А яшчэ трэба выкарыстоўваць напоўніцу тое, што маем. У нас — некранутыя прыродныя багацці, слыннае мінулае. І культурна-работнікі павінны ўсё цікавае раскрываць, развіваць, рэкламаваць. Тэм у нас для гэтага вельмі шмат. Да прыкладу, аграгарадок “Дабрамыслі” — вялікае паселішча, на тысячу пяцьсот жыхароў, — там ладзім абласны фестываль “Песні сунічных бароў”, куды і расіяне прыязджаюць з задавальненнем. А іншыя аграгарадкі і дамы культуры пакуль што ніяк сябе не “піраць” або робяць гэта слаба. Бабінавічы, Крынкі, Высачаны — у гэтых паселішчах таксама можна шмат чаго знайсці цікавага. У гаі каля аграгарадка “Адаменкі” растуць дрэвы, прывезеныя ледзь не з усяго свету! Чаму б не арганізаваць туды экскурсіі ці зладзіць там якое мерапрыемства? У раёне нарадзіўся чалавек, што заснаваў хасідскі рух — Шнеур Залман, пра гэта таксама мала хто ведае. Яшчэ колькі прыкладаў. Наша знакамітая вёска Калышкі, адкуль, дарэчы, родам палкавы камісар, адзін з арганізатараў абароны Брэсцкай крэпасці Яфім Фамін... У гэтым паселішчы пасля рэвалюцыі нават свае грошы выкарыстоўваліся! Называліся яны “калышанкі”, а ў Калышках быў нават свой земскі банк... Тое таксама можна цікава падаць... І гэты спіс можна доўжыць... Я лічу, што гэта неўзараанае поле для неадкладнай дзейнасці! Таму ад Марыі Станіславаўны, ад культурна-работнікаў я чакаю ініцыятывы, новых праектаў і ідэй. І калі яны будуць цікавыя, райвыканкам заўсёды дапаможа ў іх рэалізацыі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Ліёнэнскі раён — Мінск Фота аўтара

На людным месцы

Ліда: сустрэча з адкрытым сэрцам

Дабрачыннасць

Днямі паэт-песеннік, мастак і скульптар Рычард Груша зноў і прыхільнікаў свайго таленту ў Лідскім раённым палацы культуры.

У лістападзе мінулага года там жа прайшоў першы творчы вечар творцы. Тады ж адбылася прэзентацыя яго песеннага зборніка “Беларуская зорка”.

Ініцыятарамі цяперашняй творчай сустрэчы з вядомым на Лідчыне і далёка за яе межамі паэтам, мастаком, скульптарам выступілі аматарскія аб’яднанні пры раённым Палацы культуры “Вера. Надзея. Любоў” і “Адкрытыя сэрцы”. Творчы вечар перарос у канцэртную пра-

граму з удзелам шэрагу лідскіх кампазітараў, аўтараў, выканаўцаў песень.

Працавала выстаўка пейзажаў Рычарда Грушы. Вёў канцэртную праграму вядомы наш зямляк, саліст дзяржаўнага ансамбля “Свята” Вячаслаў Статкевіч. Песні на вершы Рычарда Грушы гучалі ў выкананні лідскіх творчых калектываў “МузАльянс”, “Ліда-Мюзікл”, “Шалом”, “Талака”, квартэта “Дзіва”, хору ветэранаў “Майскія зоры”.

Творчая сустрэча была дабрачыннай. Грашовыя сродкі, сабраныя ў час продажу білетаў, пералічаць сем’ям пацярпелых ад тэракту 11 красавіка ў мінскім метро.

Аляксандр МАЦУЛЕВІЧ
Ліда

Школа мастацтваў: свята і рэпертуар

Амаль летні канцэрт

У прафесійнае мастацтва прыходзяць рознымі шляхамі. Адзін з іх — праз музычныя і мастацкія школы. Такая школа мастацтваў дзейнічае і ў Маскоўскім раёне сталіцы, знаходзіцца яна на вуліцы Алібегава. Сёлета ўстаноўва адзначае 30-годдзе.

Тут хапае творчых калектываў, адзначаных лаўрэатам на міжнародных конкурсах. Хоры, ансамблі, аркестры рыхтуюць і прэзентуюць адметныя праграмы. Прычым выбіраюць сур’ёзныя канцэртныя пляцоўкі сталіцы — да прыкладу, Беларускую дзяржаўную філармонію, Маладзёжны тэатр эстрады.

У школы — больш за тысячу выхаванцаў. Звыш 200 з іх прадоўжылі музычную або мастацкую адукацыю. Многія ведаюць Аляксея Жыгалковіча — пераможцу дзіцячага “Еўрабачання”. У юбілейным жа канцэрце надзвычай ярка паказала сябе віртуозна баяністка, лаўрэат міжнародных і рэспубліканскіх конкурсаў, лаўрэат гранд-прэміі, стыпендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі Кацярына Тарас.

Увогуле, юбілейная праграма засведчыла, што юным музыкантам падуладны сур’ёзны рэпертуар: Ф.Шапэн, П.Масканы, А.П’яццола, Х.Манчыні, А.Цыганкоў, Я.Дзярбенка. Сярод салістаў пераважалі выканаўцы-хлопцы (дамрыст А.Дзям’яненка, гітарыст Д.Чумакоў, саксафаніст Кірыл Ляўчук). Апладысменты залы выклікаў фартэпіяніст дуэт Марыі Дзімітровіч і Веры Жарынай. У творах, прэзентаваных ансамблямі скрыпачоў, віяланчэліс-

таў, а таксама цымбалістаў, прываблівала не толькі сінхроннасць, але і эмацыйнасць і чуласць.

Элементы тэатралізацыі ўзмацнялі ўспрыманне харавых сачыненняў, прадстаўленых чатырма рознымі калектывамі. Гэта хор хлопчыкаў “Галасы сяброў”, хор малодшых класаў, знакаміты “Ветрык” і ансамбль народнай песні “Жывіца”. Сярод спевакоў-салістаў найбольш уразіла Дар’я Сінюк — надзвычай адораная ў вакальным плане дзяўчынка.

Што да заўваг, дык, на маю думку, у справаздачы было замала айчынай музыкі. У канцэрце асобных калектываў школы, на якія мне давалося трапіць раней, яна прэзентавалася шырока, прычым у розных жанрах і стылях. А тут — толькі два аўтары: Аліна Безенсон і Дзмітрый Даўгалёў...

Таццяна МІХАЙЛАВА
На здымку: пад час справаздачнага канцэрта.
Фота Віктара ЗАЙКОЎСКАГА

Горкі: узорная студыя

Юныя ў абласным музеі

Дзіцячай студыі выяўленчай творчасці “Мастыхін” дзіцячай школы мастацкіх рамёстваў аддзела культуры Горацкага райвыканкама прысвоена званне “Узорны калектыв”.

А пачалося ўсё з верасня 2004 года. Па ініцыятыве выкладчыкаў школы рамёстваў Алены Бруй і Аляксандра Шаўцова ўдзельнікі “Мастыхіна” сталі вы-

вучаць і ўдасканальваць розныя тэхнікі малявання. На IV Міжнародным мастацкім конкурсе “Другім поглядам” (Польшча) работа Вольгі Архіпцовай была адзначана Гран-пры. Па выніках гэтага спаборніцтва аўтар ўзнагароджана прэміяй спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

На сёння ў студыі займаюцца сямнаццаць юных творцаў ва ўзросце ад 10 да 18 гадоў. Плён іх творчасці — відэочны: у Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя П.В. Масленікава адбылася выстаўка іхніх работ, якія ўражваюць свежасцю і непасрэднасцю ўспрымання.

Людміла СТАЎСКАЯ,
дырэктар Горацкай дзіцячай школы мастацкіх рамёстваў
На здымку: навучэнцы Горацкай дзіцячай школы мастацкіх рамёстваў.

Дэталі да агульнай карціны

Памідоры ў СДК

Задумак хапае і ў сельскіх дамах культуры. Наведаўшы адзін з іх — СДК аграгарадка “Стасева” — на свае вочы пераканаўся ў тым, што такое творчы падыход да справы.

Дырэктар Стасеўскага СДК Святлана Казакова не сумняваецца ў тым, што выканае план платных паслуг. А план тут досыць важкі: трэба зарабіць звыш трох мільёнаў рублёў. І калі ўлічыць, што ў аграгарадку працывае ўсяго толькі крыху больш за 200 чалавек, а ў зону абслугоўвання СДК уваходзіць пяць вёсак з агульнай колькасцю насельніцтва ў 450 жыхароў, робіцца зразумела, што без крэатыўных знаходак і актыўных захадаў дырэктара Дома культуры план выканаць даволі складана.

Але творчых задумак у Святланы Казаковай і супрацоўнікаў СДК — дастаткова. Ва ўстанове працуе восем гурткоў ды аматарскіх аб’яднанняў і існуе восем відаў платных паслуг на любы густ: ад дыскатэк і дзён імянінніка да “аге-

нчыкаў” і карпаратываў. Культурна-работнікі даюць канцэрты не толькі для жыхароў аграгарадка, але і для тых, хто прыязджае ў зоны адпачынку, і нават зладзілі “агеньчык” для ўрачоў у Віцебску.

Усё гэта прыносіць свой плён: за пару месяцаў 2011-га супрацоўнікі Стасеўскага СДК ужо зарабілі звыш мільёна рублёў. А чарговая цікавая задумка дырэктара — вырошчваць і прадаваць расаду памідораў і капусты для сяльчан — адразу дала вынікі: жыхары аграгарадка за сімвалічную плату ў тысячу рублёў раскупілі звыш ста экзэмпляраў расады. І чакаюць ад Святланы Казаковай расады разнастайных кветак. У тым, што яна таксама будзе рэалізавана, дырэктар СДК не сумняваецца.

Мінулым разам “К” распавяла пра лёс дачкі Полацака князя Усяслава Чарадзея. Цікавыя факты адкрыліся дзякуючы вывучэнню летапісных крыніц і пра яшчэ адзін цэнтр старажытнай беларускай дзяржаўнасці — Тураў. Усім вядомае імя святога Кірылы Тураўскага. Аднак з гэтым старажытным княствам звязаны і постаці яго асобных уладароў, якія імкнуліся здабыць незалежнасць Тураву. Сярод іх — Еўдакія, дачка Наўгародскага князя Мсціслава Уладзіміравіча, і ейны сын Юрый Яраславіч.

лаў спрабаваў вярнуць сабе прастол, і заўсёды цягнуў паражэнне. Пад час другога паходу — у 1123 годзе — ён загінуў. Пасля гэтага палякі палічылі за лепшае адаслаць дзесяцігадовага Юрыя да маці. Як непаўналетні сірата Юрый Яраславіч цалкам падпадаў пад апеку дзеда свайго Мсціслава Наўгародскага і прадзеда Уладзіміра Манамаха. Здабыць удзел для Юрыя яны маглі, толькі ажаніўшы яго з князёўнай. Аднак, пасталеўшы, Юрый сам адмовіўся ад спробы атрымаць княжанне праз шлюб. Яго апанавала думка пра кіраванне ў Тураве, што так прагнуў атрымаць яго бацька.

Ідэя атрымаць уласную княжаскую дынастыю, дзе прастол нязменна пераходзіў бы ад бацькі да сына, была надта прыцягальнай для тураўцаў. Таму яны з цікавасцю пачалі прыглядацца да Юрыя

Настаўнікам Юрыя Яраславіча і ягоных дзяцей быў епіскап Кірыла Тураўскі.

сіла, каб Тураў перайшоў у валоданне да яе сына. Паводле гістарычнага падання, Даўгарукі паведаміў, што і так ужо падпісаў граматы на Тураўскае княжанне для Юрыя. А потым вялікі князь узяў з манашкіны слова, што яна будзе няспынна маліць Бога аб яго грэшнай душы, і праз колькі гадзін сканаў. Так, у 1157 годзе Юрый Яраславіч стаў называць сябе князем Тураўскім.

Дзякуючы шматгадовым намаганням, саракачатырохгадовы Юрый мог не баяцца здрады з боку тураўцаў. Але было б найўна меркаваць, што перадсмяротную волю Даўгарукага шчыра будучы выконваць яго наступнікі. І сапраўды, сын Даўгарукага, Барыс, так і не стаў князем Кіеўскім. А Ізяслаў Давыдавіч, які гэтым разам захапіў прастол, тут жа паслаў да Юрыя з патрабаваннем неадкладна пакінуць Тураў. Юрый паспрабаваў дамовіцца мірам і адказаў вялікаму князю словамі: “Брат, прымі мяне да сябе з любоўю!”. Была атрымана адмова, і тады тураўцы пачалі рыхтавацца да абароны.

Для пакарання дзёрзкага васала вялікі князь Кіеўскі сабраў велізарнае войска. Тураў быў абкружаны з усіх бакоў. Але атакі ўмела адбіваліся гараджанамі. Сам Юрый час ад часу пасылаў з горада Ізяславу лісты, у якіх, нязменна называючы яго братам, прасіў толькі аднаго: пакінуць Тураў за ім і ягонымі нашчадкамі. Дзесяць тыдняў асады скончыліся ганебным адступленнем велізарнага воінства, у якім раптоўна пачаўся падзеж коней.

Пры пераемніку Ізяслава Давыдавіча на вялікакняжацкім прастоле, Расціславе Мсціславічы, у 1161 годзе Юрыю Тураўскаму давялося вытрымаць у сваім горадзе яшчэ адну сур’ёзную асаду.

Летапісец паведамляе: “Тою ж зімою хадзіў Мсціслаў Ізяславіч і Яраслаў, брат яго Яраполк Андрэевіч, Уладзімір і брат яго Яраполк да Турава на Юрыя на Яраславіча і стаяў у полі тры тыдні і, не здолеўшы яму нічога стварыць, вярнуліся”. А Карамзін каменціруе: “Адрынуты ад саюза двух тады пануючых дамоў княжацкіх, Манамахава і Чарнігаўскага, ён (Юрый. — Аўт.) трымаўся адзіна свайго мужнасцю і шчасліва адбіў прыступ аб’яднаных князёў валынскіх, якія хацелі, падобна Ізяславу Давыдавічу, выгнаць яго з Турава. Вялікі князь, які любіў справядлівасць, заключыў з ім мір...”

Гэтая падзея адбылася ў 1162 годзе. Тураўскае княства атрымала, нарэшце, афіцыйную незалежнасць ад Кіева і права на ўласную дынастыю правіцеляў. Юрый, на гэты час ужо бацька пяцёрых сыноў і дзвюх дачок, гарантаваў сваім падданым неперарывнасць дынастыі, ва ўсялякім выпадку, у бліжэйшае стагоддзе.

Варта адзначыць, што ў Юрыя ў Тураве знайшоўся настаўнік, які і словам, і справай падтрымліваў князя ва ўсіх яго пачынаннях. І быў гэта сам святы Кірыла Тураўскі. А пасля смерці ўладара працягваў вучыць добрым справам і ягоных старэйшых сыноў, князёў Івана Тураўскага, Яраполка Пінскага і Глеба Дубровіцкага.

Ірына МАСЛЯНИЦЫНА,
Мікола БАГАДЗЯЖ

Багіня ці хатняя гаспадыня?

Шлях “генерала-палкоўніка ад архітэктуры”

У Доме архітэктара, што па сталічнай вуліцы К.Маркса, адкрылася выстаўка, дзе прадстаўлены работы дойліда і мастака Георгія Сысоева.

Георгій Васільевіч нарадзіўся на поўначы Расіі, архітэктурную адукацыю набыў у Ленінградзе, а талент ягоны раскрыўся ў Беларусі. Сталічны мікрараён “Усход-1” і па сёння выклікае захапленне мазайчным пано на тарцах 17-павярховікаў. Менавіта Сысоеў запрасіў мастака Аляксандра Кішчанку зрабіць тое “прысвячэнне” гораду-герою. Георгія Сысоева спрабавалі асуджаць за ідэю адлюстравання ікон на дамах. Архітэктар запярэчыў: “На каго павінна быць падобнай Радзіма: на хатнюю гаспадыню ці на багіню?!”

Георгій Сысоеў быў галоўным архітэктарам праекта мемарыяльнага помніка “Брэсцкая крэпасць — герой”. Ён і сам ваяваў на франтах Вялікай Айчыннай, прайшоў ад Масквы да Берліна, удзельнічаў у навадзенні перапраў, збудаванні бліндажоў і ўмацаванняў... Сысоеў ганарыўся баявымі ўзнагародамі, у першую чаргу — медалём “За абарону Масквы”...

У 1970-х архітэктар стаў аўтарам праектаў рэканструкцыі Дома Урада і Цэнтральнага Дома афіцэраў. На адкрыцці цэнтральнай часткі ЦДА каман-

дуючы Беларускай ваеннай акругі Іван Трацяк прысвоіў Сысоеву сімвалічнае званне “генерал-палкоўнік ад архітэктуры”...

А маляваць ён пачаў яшчэ ў дзяцінстве. На выстаўцы прадстаўлены малюнкi, выкананыя будучым архітэктарам у 10 — 12 гадоў. Першым яго настаўнікам быў бацька, Васіль Фёдаравіч Сысоеў, вядомы валагодскі мастак... Прысутнічаюць у экспазіцыі і больш познія акварэлі Сысоева — ужо лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР, заслужанага архітэктара краіны.

Іван АРХІПАЎ

На здымках:
акварэлі Георгія Сысоева з партызанскага цыкла і адна з шэрагу гарадскіх замалёвак.

Тураўскае паданне

Запаветная грамата на княжанне

Сядзіба-двор феодала ў XIII ст. і выява лучніка з раскопак Турава.

Юная Еўдакія была выдадзена за мужа у 1112 годзе за князя Уладзімір-Валынскага Яраслава Святаполкавіча, які да гэтага часу паспеў ужо двойчы стаць удаўцом, так і не займаўшы спадчынінаў мужчынскага полу. І менавіта Еўдакія ў 1113 годзе нарадзіла сына Юрыя. Не дзіва, што гэтая падзея была адсвяткавана і ў Кіеве, дзе на прастоле сядзеў свёкар Еўдакіі, Святаполк Ізяславіч, які, аднак, літаральна праз некалькі дзён пасля балявання памёр. Вялікім князем Кіеўскім стаў яго стрыечны брат, дзед Еўдакіі, Уладзімір Манамах.

Зразумела, Яраслаў, не атрымаўшы Кіева, пачуваў сябе пакрыўджаным. Зрэшты, Святаполку належаў таксама і Тураў. І таму Яраслаў папрасіў Манамаха аддаць яму хаця б гэты горад. Атрымаўшы адмову, Яраслаў вырашыў весці барацьбу за Тураў. Ён звярнуўся ў Венгрыю і Польшчу да родзічаў сваіх першых жонак. І тамтэйшыя каралі абяцалі войска. Аднак планы мужа сарвала Еўдакія: яна данесла пра тое, што задумаў Яраслаў, Манамаху. І ў 1117-м вялікі князь Кіеўскі запатрабаваў мужа ўнучкі на суд.

У прызначаны дзень Яраслаў не з’явіўся, і Манамах павёў дружыну сваю да Уладзіміра-Валынскага. Два месяцы кіеўская раць асаджала горад, і толькі голад прымусіў гордага Яраслава адчыніць брамы і прасіць аб міры. І хоць вялікі князь Кіеўскі дараваў, Яраслаў, у сваю чаргу, апалчыўся на жонку. У 1118 годзе ён адаслаў Еўдакію ў Кіеў, публічна назваўшы распусніцай.

Спрабуючы прымусіць Яраслава прыняць назад жонку, вялікі князь Кіеўскі зноў выступіў супраць яго. У выніку Яраслаў выехаў у Польшчу, захапіўшы з сабою маленькага Юрыя. Разлучаны з маці, пяць гадоў правёў княжыч у Польшчы, жывучы то ў каралеўскім палацы ў Кракаве, то ў замку сілезскага магната Пятра Уласта, мужа Яраслававай сястры Марыі, то ў маентках старэйшай дачкі князя Прабиславы, якая была замужам за паморцам Раціборам. Двойчы Ярас-

Яраславіча. Тым больш, захоўвалася памяць аб тым, як гэтым горадам кіраваў ягоны дзед Святаполк яшчэ да свайго праўлення ў Кіеве. Тут да самага скопу пражыла княгіня Гертруда-Лізавета, яго прабабка. Менавіта яна ў свой час прыклала шмат намаганняў, каб вызваліць Тураўскія землі ад Кіеўскага ўплыву, і нават дамаўлялася з Папам Рымскім і Імператарам Свяшчэннай Рымскай Імперыі аб ператварэнні Тураўскага княства ў незалежнае каралеўства.

Сімпацыя тураўцаў да Юрыя Яраславіча яшчэ больш узмацнілася пасля таго, як у 1144 годзе ён узяў шлюб з сястрой князя Давыд-Гарадоцкага Барыса Усеваладавіча. Тамтэйшыя правіцелі заўжды былі васаламі Турава. Тым не менш, да здзяйснення мары было яшчэ далёка.

Кіеў, дзе ў 1146 годзе князі Ізяслаў Мсціславіч, не прыслухоўваўся да прашэнняў Юрыя. Прастол быў заняты: там па-ранейшаму сядзеў немалады ўжо Вячаслаў Уладзіміравіч. Але... У 1149 годзе нечакана для многіх, прагнуўшы з кіеўскага прастола Ізяслава Мсціславіча, уладу атрымаў Юрый Даўгарукі. Яраславіч жа стаў першым, хто прысягнуў на вернасць новаму гаспадару. І хоць на той час Даўгарукі не здолеў утрымаць кіеўскае княжанне, пасля, у 1155-м, ён урачыста прыбыў у Кіеў, каб больш не пакідаць яго. І адразу ж распачаў падзел земляў паміж сынамі і ўзнагароджанне саратнікаў. Тураў ён аддаў свайму сыну Барысу. Зведваў вялікакняжацкую шчодрасць і Юрый Яраславіч: ён атрымаў некалькі вёсак і нейкі гарадок на беларускім Палессі. А ў 1157 годзе нечакана адбылася падзея, якая прывяла князя да здзяйснення яго запаветнай мары.

На адным балі вялікі князь раптам адчуў сябе дрэнна, і ніякія сродкі не маглі яму дапамагчы ачунаць... Сярод тых, хто дабіўся дазволу наведваць паміраючага князя, апынулася і маці Юрыя Яраславіча. Даведаўшыся, што сваім пераемнікам на вялікакняжацкім прастоле Даўгарукі бачыць Барыса, яна папра-

Віртуальна пра Сачанку

У маі споўнілася б 75 гадоў з дня нараджэння беларускага пісьменніка, празаіка, перакладчыка, публіцыста, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Барыса Сачанкі.

Кніжную выстаўку да гэтай даты прапанавала Нацыянальная бібліятэка Беларусі. А супрацоўнікамі аддзела краязнаўства Гомельскай абласной бібліятэкі імя У.І.Леніна да юбілею пісьменніка-земляка падрыхтавана выстаўка-прагляд

“Шчодры талент”, дзе, у прыватнасці, прадстаўлены зборы твораў розных гадоў выдання, літаратура аб жыцці і творчасці пісьменніка, электронныя рэсурсы, а таксама кніга Барыса Сачанкі “Пакуль не развінела”, у якой аўтар пакінуў свой аўтограф пад час наведання Гомеля ў 1968 годзе.

Як распавяла галоўны бібліятэкар аддзела краязнаўства ўстановы Ніна Серыкава, сумесна з Гомельскім дзяржаў-

ным універсітэтам імя Фрацыска Скарыны рэалізуецца праект “Культурна-гістарычнае развіццё Палесся”. У яго рамках бібліятэкай быў створаны электронны музей Барыса Сачанкі “Святло яго душы”, які штогод дапаўняецца новымі матэрыяламі.

Музей складаецца з васьмі раздзелаў, у якіх можна даведацца пра біяграфію пісьменніка, пачытаць крытычныя артыкулы, афіцыйныя дакументы аб узнагародах, атрыманыя прэміі і многае іншае. А найвялікшую цікавасць у наведвальнікаў віртуальнага музея выклікае раздзел “Родны кут і вялікі свет”, які складаецца са здымкаў з сямейнага фотаархіва.

Ю.Ч.

Праўда, у 1960 г. з фонду Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны некалькі твораў “невядомага” Геды па просьбе Алены Аладавай былі перададзены Дзяржаўнаму мастацкаму музею БССР. А да таго яны былі ў 30-я гады набыты ў аўтара Беларускага дзяржаўнага музея. Што яшчэ засталася ад Геды? Рэпрадукцыя яго карціны “Атака”, надрукаваная 23 снежня 1940-га ў газеце “Літаратура і мастацтва”, артыкул самога творцы ў “Звяздзе” (12 лістапада 1940 г.) пад назвай “Старонкі гераічнага мінулага, або Першая Конная на Паўднёва-Заходнім фронце ў 1920 годзе”. Трэба сказаць, што шмат твораў Геды загінула на пачатку Вялікай Айчыннай пад час пажару ў магілёўскім Гістарычным музеі. Але сёе-тое захавалася: нейкія эцюды, фотаздымкі і невялікая калекцыя акварэлей. Сярод іх — мастацка-дакументальныя творы, цалкам прысвечаныя Магілё-

тацкую студию. Але штосьці там не заладзілася, і праз два гады юнак з’ехаў у Маскву. Тут яго чакала знакамітае Вучылішча жывапісу, скульптуры і дойлідства. У незавершаным артыкуле 1966 года “Пра рэалізм і яго сутнасць” мастак пісаў, што яшчэ ў гады вучобы ў Магілёўскім рэальным вучылішчы і потым — у Маскоўскім вучылішчы жывапісу, скульптуры і дойлідства паняцце “рэалізм” стала для яго асноватворным эстэтычным прынцыпам. Ён разважаў: “Жыццё настолькі складанае, што не даводзіцца здзіўляцца таму, што і праявы рэалізму могуць прымаць вельмі розныя формы... Праявы рэалізму можна прасачыць цягам усіх стагоддзяў развіцця чалавечай культуры — ад дагістарычнага плячорнага чалавека і да нашых дзён. Ва ўсялякай культуры існуюць рысы рэалізму як адчування навакольнага свету...”

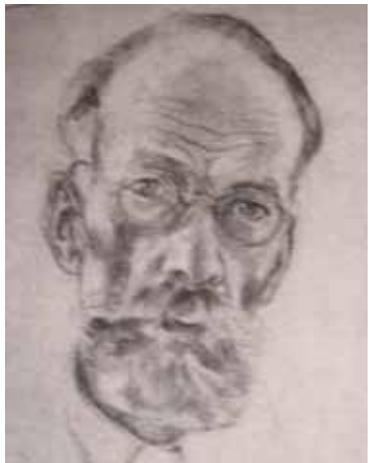
нік сялянска-казацкага паўстання канца XVI ст. ва Украіне і ў Беларусі), “Дуэль Пушкіна з Дантэсам”, “Атака Чырвонай конніцы”, “Цыган на кірмашы купляе каня”.

Апошняя работа вельмі характэрная для ўсёй праграмы творчасці мастака, звязанай з адлюстраваннем сялянскага побыту, жыцця, звычак і нормаў простых людзей, якія, як правіла, мелі адносіны да... коней. Шчырую любоў да жыцця і бачыў толькі ў карцінах такіх мастакоў, як Тэадор Жэрыко, Эжэн Дэлакруза, Мікалай Свярчоў, Леанід Шчамялёў, можа, яшчэ ў Брулова, Васняцова, Валянціна Сярова, Грэкава, Пятрова-Водкіна... Усіх іх разумею, бо конь па-спраўдному надзвычайны ва ўсіх ракурсах: і ў фас, і ў профіль, і ў руху, і ў спакоі, і на скачках, і на выездах, і ў імклівай атацы, і на начлегу, і проста як утылітарны сродак перамяшчэння. У гэтым сэнсе К.Геда быў

Спачатку Геда жыў у аўстрыйскім горадзе Зальцбургу, дзе выконваў дэкарацыі для рускага тэатра бежанцаў. У канцы 1948 г. сям’я з вялікай групай бежанцаў з Савецкага Саюза пераязджае ў Аргенціну і пасяляецца ў Буэнас-Айрэсе. Менавіта ў гэты час Прэзідэнт Аргенціны Хуан Дамінга Перон выдаў указ аб прыманні ў сваю краіну 10 тысяч рускіх, беларусаў, украінцаў, незалежна ад іх узросту і сямейнага становішча. І сюды рынуліся і так званыя прымусовыя перасяленцы, учарашнія савецкія ваеннапалонныя, і людзі, якія з розных прычын у гады вайны знаходзіліся на акупаваных тэрыторыях СССР, і эмігранты, якія яшчэ да вайны пражывалі ў краінах Еўропы, у тым ліку былыя белаэмігранты. Сярод іх былі, канешне, і тыя здраднікі, хто супрацьпачаў з фашыстамі і такім чынам хаваўся ад пакарання. Словам, гэта была цялая хваля папаўнення разнашэрнай

эвым, большасць гістарычных раманаў якога (асабліва з трылогіі “Русь і Арда”) Канстанцін Мікалаевіч праілюстраваны на самым высокім узроўні. Я маю на ўвазе такія кнігі, як “Цэтлік вялікага хана”, “Карач-Мурза”, “Жалезны кульгавы”, для якіх мастак у 70-я гады стварыў больш за 100 малюнкаў, дзе выявіў не толькі надзвычайныя веды далёкай старадаўняй эпохі, але і рэдкае кампазіцыйнае майстэрства і ўнікальны прафесіяналізм рысавальшчыка. Гэтыя ілюстрацыі вельмі падабаліся і самому аўтару раманаў, які, дарэчы, жыў у асноўным ва Уругваі, аднак часта прыязджаў у Буэнас-Айрэс, каб сустрэцца з мастаком. Ды і свой першы раман пісьменнік надрукаваў менавіта ў аргенцінскай сталіцы.

Але ўся гэтая “кніжная эпопея” Геды адбылася значна пазней: да мастацкага афармлення кнігі Карацеева павінна бы-

К.Геда. Аўтапартрэт.

ву: “Від Старога горада з мастом”, “Гарадскі пейзаж”, “Куток рынку”, “Від са званіцы”, “Сабор Франца Іосіфа. Горад Магілёў”, “Пушкін у Магілёве”, “Магілёў. Спуск да Машэкаўкі ля крыжа”, “Від на сінагогу”, “Зіма”, “Вяртанне з горада”.

Акурат 20 гадоў таму ў часопісе “Наше наследие” з’явілася сведчанне: дачка Геды Ірына Канстанцінаўна, грамадзянка Аргенціны, падарыла Савецкаму фонду культуры некалькі графічных работ “рускага (?) мастака”, эмігранта К.Геды. Там жа пазначаны і гады жыцця яе бацькі: 1891 — 1977. Аказваецца, Ірына Геда ў 1990-м наведвала Савецкі Саюз і падарыла шэраг бацькавых акварэлей і малюнкаў некаторым музейам краіны, у тым ліку маскоўскаму Літаратурнаму музею Л.М.Талстога і Дзяржаўнаму музею выяўленчых мастацтваў імя А.С.Пушкіна. Потым, ужо напрыканцы 90-х — пачатку 2000-х гадоў, і ў нашай прэсе дзякуючы мастацтвазнаўцам Л.Налівайка, С.Рыбаковай, С.Сачанка, С.Строгінай з’явіліся першыя публікацыі пра жыццё і творчасць К.Геды. Дарэчы, Святлана Строгіна ў сваёй кнізе “Сучаснае выяўленчае мастацтва Магілёўшчыны” (2009 г.) прысвяціла Геда раздзел, што складаецца з двух старонак, з рэпрадукцыямі яго невялікай настальгічнай карціны “На сенакосе” (маляваў у 1946 г. у Аўстрыі перад тым, як з’ехаць у Аргенціну) і пагруднага партрэта беларускай сялянкі (у нацыянальнай вопратцы), зробленага ў Магілёве ў 1938-м.

Але, тым не менш, на сённяшні дзень пра К.Геду ў шырокіх колах беларускай грамадскасці і нават сярод большасці мастакоў і мастацтвазнаўцаў амаль што нічога не вядома. Так ужо склаўся эмігранцкі лёс гэтага цікавага творцы...

Нарадзіўся Канстанцін Мікалаевіч у Вільні. Ягоны бацька быў суддзёй, які заўсёды ганарыўся тым, што з’яўляўся з самім Львом Талстым. А карані роду Гедаў “цягнуліся” да шведаў, якія прыехалі ў Расію ў 20-я гады XIX ст. Бацька нейкі час жыў у Пецярбургу, а потым пераехаў у беларускую Вільню, дзе 6 снежня 1891-га і з’явіўся на свет Косця. Дзіцячыя гады будучага мастака прайшлі ў мястэчку Жыздра, што непадалёк ад Вільні. Хутка разам з сям’ёй дзевяцігадовы хлопчык пераехаў у Магілёў, дзе праз нейкі час паступіў у Аляксандраўскае рэальнае вучылішча.

Імклівы бег Геды

Лёс мастака: ад Машэкаўкі да Сан-Ісідора

У 20 — 30-я гады XX ст. імя гэтага таленавітага беларускага жывапісца, графіка і акварэліста было даволі вядомае ў нашай краіне. Выхаванец Магілёўскага Аляксандраўскага рэальнага вучылішча і Маскоўскага вучылішча жывапісу, скульптуры і дойлідства, вучань М.Касаткіна, К.Каровіна і А.Архіпава, аднакласнік П.Корына і Б.Іагансона, член Саюза мастакоў БССР “першага прызыву” — з 1940 г., актыўны ўдзельнік найбуйнейшых выставак, уладальнік рэдкай для даваеннага часу Ганаровай граматы Вярхоўнага Савета БССР — усё гэта Канстанцін Мікалаевіч Геда. Але пасля Вялікай Айчыннай вайны ягонае імя цалкам знікае з прасторы савецкай выяўленчай культуры, і як склаўся далейшы лёс творцы, ніхто не ведаў. Быў мастак — і няма мастака...

К.Геда. “Куток рынку”.

Калі пачалася Першая сусветная вайна, Геда першым са студэнтаў запісаўся ў армейскі санітарны атрад, каб дапамагчы на полі боя параненым рускім салдатам. І рабіў сваю справу вельмі прафесійна. Таму дыплом вучылішча атрымаў пазней прызначанага тэрміну: толькі ў год заканчэння вайны. Але на выстаўках пачаў экспанавана ўжо з 1915-га. А праз тры гады, летам 1918 г., уступіў у прафесійны Саюз мастакоў Масквы і атрымаў членскі білет № 627. Потым дазнаўся, што ў Магілёве, горадзе яго юнацтва, вызвалілася вакансія настаўніка рысавання, ды адразу пераехаў туды. І так здарылася, што ўсе 20-я гады ён актыўна займаўся педагогічнай дзейнасцю. Але ў наступнае дзесяцігоддзе, маючы цесныя сувязі з мясцовым Гістарычным музеем (для ўстановы Геда ствараў гістарычныя і батальныя карціны), цалкам аддаецца творчай рабоце. Як ужо казаў, у самым пачатку Вялікай Айчыннай музей з усімі яго экспанатамі згарэў пад час бамбэжкі, і амаль усе створаныя да вайны творы Геды, якія знаходзіліся там, загінулі. А гэта былі такія шматфігурныя кампазіцыі, як “Паўстанне Севярына Налівайкі” (кіраў-

віртуоз. У 1939 годзе яго жывапісная велізарная карціна “Табун коней” карысталася вялікім поспехам у Беларускай павільёне Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі ў Маскве, а потым з’явілася не менш таленавітае палатно “Першая Конная...”. Кампазіцыя вясны 1941 года — “У знатнага конюха” была апошняй у даваеннай творчасці мастака. Уся далейшая “конная” выяўленчая эпопея К.Геды працягвалася ўжо за акіянам, у далёкай Аргенціне...

Якая канкрэтная прычына змусіла Геда пакінуць радзіму, невядома. Магчыма, спалохаўся, што можа трапіць пад сталінскія рэпрэсіі, бо не эвакуіраваўся і жыў у акупаваным Магілёве. Як вядома з успамінаў дачкі мастака Ірыны, у 1937-м сваякі яго маці былі рэпрэсаваны, і гэта таксама магло адбіцца на псіхалагічным стане Геды перад тым, як у 1944-м ён пакінуў радзіму. Пасля вайны ўсялякае бывала з такімі, як ён, дзесяцімі мастацтва. Хаця, па вялікім рахунку, амаль ніхто з беларускіх мастакоў, якія знаходзіліся ў акупацыі і якія заставаліся чыстымі перад Айчынай, пасля вайны не пакутаваў. Але хто ведаў пра гэта ў 1944-м?

славянскай дыяспары ў Лацінскай Амерыцы пасля Другой сусветнай вайны. Паводле некаторых звестак, у канцы 40-х — пачатку 50-х гадоў у Аргенціне апынулася больш за 30 тысяч беларусаў, уключаючы і беларускіх эмігрантаў з усходне-еўрапейскіх краін. Такім чынам, і наш Канстанцін Геда знайшоў сваю асабістую “нішу” на аргенцінскай зямлі, дзе прайшлі апошнія 30 гадоў яго жыцця і дзе 5 сакавіка 1977-га знайшоў апошняе месца вечнага спачыну.

Зразумела, у сваім жыццёва-творчым асяроддзі Геда быў не адзінока. Ён мог сустракацца з таварышамі па эміграцыі: мастакамі Канстанцінам Паповым, Анатолям Сакаловым, Барысам Крукавым, Багдасарам Айвазянам, Ігарам Шмітавым — усе яны пакінулі прыкметны след у мастацтве Аргенціны. Двойчы наведваў у двухпавярховым доме на ўсходне-аўстрыйскай выдатнага скульптара-мардвіна, эмігранта з 1926 г., Сцяпана Эрэю-Няфёдава. Праўда, ён хутка, ужо ў 1950 г., вернецца на радзіму, у Расію.

Асабліва добрыя творчыя стасункі склаўся ў Геды з выдатным рускім пісьменнікам-эмігрантам Міхаілам Караце-

ло прайсці амаль 20 гадоў. І за гэты час у жыцці і творчасці мастака, як у большасці эмігрантаў, здаралася ўсякае: і добрае, і кепскае. Адрозніе ж пасля прыезду ў Буэнас-Айрэс Геда ўладкаваўся настаўнікам рысавання ў школе, але ўвесь свабодны час аддаваў творчай рабоце. Вынікі з’явіліся хутка. Ягонае імя як бліскучага анімаліста стала вядомае далёка за межамі аргенцінскай сталіцы. У асноўным, гэта былі карціны, замалёўкі і эцюды з жыцця простых людзей Аргенціны і настальгічныя ўспаміны пра Беларусь. Сярод яго твораў асабліва вартыя ўвагі тыя, што прысвечаны гауча — старадаўняй этнічнай групе людзей (ад шлюбаў іспанцаў з карэннымі жыхаркамі Аргенціны), якія як цудоўныя вершнікі і дзівосныя знаўцы коней займаліся пастухоўскай працай. І на карцінах Геда заўсёды адлюстраваны сваіх любімых коней: імклівы бег табуноў, скачкі на іпадроме ў Сан-Ісідора, спаборніцтва гауча і г. д. (“Бег”, “Прыручэнне коней”, “Знаёмства”, “Вада для гауча”, “Гауча на прывале”). Не цураўся творца і псіхалагічных партрэтаў родных і знаёмых: “Партрэт дачкі Ірыны”, “Пісьменнік Бародаў”, “Партрэт жанчыны”, эцюды дзіцячых галолак. Алеі, вугаль, акварэль, аловак, сангіна, палатно, кардон, папера — былі заўсёды пад рукой.

Але радзіма — Беларусь — не давала спакою мастаку, ён ніколі не забываў яе. І, валодаючы ўнікальнай памяццю, увесь час распрацоўваў сюжэты з беларускага сялянскага жыцця (“На сенажаці”, “Кірмаш”, “Беларускі селянін”, “Ля калодзежа”, “Прадавец”, “На паляванні”, “Руская тройка зімой” ды іншыя). Некаторыя з гэтых твораў я бачыў у рэпрадукцыях, і ў мяне склалася такое ўражанне, што мастак маляваў усё гэта быццам бы з натуры: настолькі ярка і ўражальна пададзены вобразы, дэталі, атрыбуты і — галоўнае — душэўны беларускі настрой. Невыпадкова яго творы купляюць нарасхват, каб упрыгожыць інтэр’еры дамоў матэрыяльна забяспечаных славян-эмігрантаў, ды і багатых аргенцінцаў.

Аднак жыццё ў Аргенціне для мастака было не ў такой ступені бяспрымным, як гэта можа падацца на першы погляд. Складанасцей было шмат, асабліва ў творчым плане. Арганізацыя выставак у галерэях і музеях каштавала вельмі дорога, і толькі ў 1953-м Геда ўдалося зладзіць персанальную экспазіцыю ў прэстыжнай галерэі Буэнас-Айрэса — “Ван Рыэль”; яшчэ адзін невялікі паказ яго твораў адбыўся ў гарадской школе, некаторыя карціны экспанаваліся ў гарадах Расарыа, Сан-Нікалас, Мар-дэль-Плата, Тукуман. А вось першая і апошняя персанальная выстаўка Канстанціна Геды на Радзіме прайшла толькі ў 2003 годзе, у Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя П.В.Масленікава. Яна была арганізавана з дапамогай Алега Макаранкі, пляменніка жонкі творцы...

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:

- Выстаўка І.Давідовіча "Францыск Скарына".
- Выстаўка М.Міхалюка "Маё XX-е стагоддзе".
- Выстаўка графікі "И прелести твоей секрет разгадке жизни равносилен...". Да 18.07.2011.
- "ТРОГАТЕЛЬНАЯ выставка". Да 18.07.2011.
- Фотавыстаўка "Копия мнимой реальности". Да 13.06.2011.

Філіялы
Нацыянальнага
мастацкага музея
Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАУ"
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст.

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Выстаўка "Таямніцы дрэва. Разьба па дрэве, чаканка".

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦАКА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЕВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.

Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя. "Культура I-й пал. XIX ст."

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь"
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"
- "З крыніц адвечнай прыгажосці"
- "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.).

Выстаўкі:

- "Экспануецца ўпершыню".

казак Якуба Коласа.
Выстаўка:
■ "На прастор"
(прэзентацыя твораў мастакоў Я.Шулейкі, Л.Налівайка, В.Данільчыка).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

Экспазіцыя

- Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядыка Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
- Музейная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".
- Выстаўка "Свет там думкі хітрыя знае..." (рэклама

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- "Пераможцы".
- "Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці".
- "Дарогамі Перамогі. Бацька і сын Федарэнкі". Да 31.08.2011.
- Фотавыстаўка Ларысы Салодкінай "Творцы Перамогі".

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

- "Чырвоная гасцеўня".
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі). Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя

- "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- Выстаўка кнігі "Мастоцтва для вечнасці".
- Выстаўка твораў Вольгі Капачовай "Muchos bessos".

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- Пакой крывых люстэркаў.

- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
- "Музей крміналістыкі".
- Выставачная зала:
- Падрыхтоўка новай выстаўкі.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.:
290 60 10.

- Рэспубліканская выстаўка "Малюнак і скульптура".
- Выстаўка Андрэя Смолака (Славакія).
- Выстаўка Анатоля Бяляўскага.
- Выстаўка Леаніда Грышука.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- IV Рэспубліканская выстаўка сучаснай візуальнай творчасці студэнтаў ВНУ "АРТ АКАДЭМІЯ".
- Выстаўка Васіля Зянько "Reflexus".

ГАЛЕРЭЯ
ТЫЗЕНГАЎЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152)
72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.

КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карповіча, 4,
пр.Леніна, 43.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- "Гаўрыла Вашчанка".
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- Выстаўка габеленаў Галіны Крываблочки.
- Выстаўка алавяных салдацікаў і мадэлей караблёў А.Ляўкова.
- Выстаўка работ прафесійных мастакоў Гомеля, прымеркаваная да адкрыцця новай выставачнай залы па адрасе: пр. Леніна, 43.
- Выстаўка твораў з нафты Людмілы Жыжэнка.
- Конкурс дзіцячай і юнацкай творчасці памяці Станіслава Дзьвяжанава.

УВАГА!

**НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ
"КУЛЬТУРА"
НА ДРУГОЕ ПАЎГОДДЗЕ
2011 ГОДА!**

Падпісныя індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
веданасная
падпіска — 638752.

Паспяшайцеся на пошту!

Праект Вольгі Смаляк
"Ажылыя карціны
Андрэя Смаляка".

Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя ІЗ'езда РСДРП".
- "Падары клопат дзесям".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Тэатралізаваная экскурсія паводле

ў перыядычным друку пач.
XX ст. у артэфактах эпохі).

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:

- "Традыцыі і культура Палесціны".
- "Свет шчодры. Свет мяне паўторыць..." (да 80-годдзя з дня нараджэння У.Караткевіча).
- "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Спадарожнікі дзяцінства".
- Выстаўка Святланы Дубялір "Гульня фантазіі".

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

- Выстаўка васьковых фігур "Таёмная вячэра".
- Выстаўка работ маладых мастакоў з калекцыі Музея сучаснага выяўленчага мастацтва "Belart.by".
- "Прастора, напоўненая сэнсам".
- Выстаўка Мікалая Батвінніка "Тыя, што бягуць па лязу брытвы".
- Выстаўка карлікавых дрэў Д.Віхарова "Бансай".

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад Свет субтрапічных раслін і жывёл.
- Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).
- Гомельскі парк
- Прыватная калекцыя галубоў "Сімвал міру і любові".

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

ТЭАТРЫ*

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР
ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай
камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

■ 30 мая — "Аїда"
Дж.Вердзі.
■ 31 — "Аїда"
Дж.Вердзі.
■ 2 чэрвеня — "Жызель"
А.Адана.
■ 3 — "Набука"
Дж.Вердзі.

РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ

г. Мінск,
вул. Крапоткіна, 44.
Тэл.: 334 60 08.

- 3 чэрвеня — "Што баліць?"
Л.Агулянскага.

БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- 30 мая — Вечар старадаўняга раманса "Толькі раз

бываюць
в жыцці
встречи".
Дыржор —
Алег Лясуна.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 28 мая —

"Брэменскія
музыкі"
В.Ліванава,
Ю.Энціна.

■ 29 — "Прынцэса і Свінапас"
Х.К. Андэрсена.

Заканчэнне
25-га тэатральнага
сезона.